

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความสำคัญของภาษา
2. การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย
3. พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย
4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา
5. ภาษาแรกเริ่ม
6. การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ
7. การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม
8. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นมนุษย์เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการสื่อความหมายให้เข้าใจซึ่งกันและกันโดยอาศัยกระบวนการพัฒนาทางภาษา ซึ่งประกอบด้วย การรับข้อมูลและการส่งข้อมูลผ่านการคิดและสัญลักษณ์ (The National Council of English and International Reading Association, 1996) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับควรตระหนักถึงความสำคัญของภาษาที่มีต่อผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กในช่วงอายุ 0- 6 ปีซึ่งเป็นรากฐานสำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมองและพัฒนาคุณภาพมนุษย์ เนื่องจากภาษาเป็นระบบที่มีความซับซ้อน เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัย การที่เด็กได้ใช้ภาษาในการคิด การสื่อสารความต้องการของตนเองกับผู้อื่น ตลอดจนใช้ภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางด้านสติปัญญาซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ (Vygotsky, 1962) ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพไปสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ต่อไป

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาตามมุมมองที่มีต่อภาษาที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2529, หน้า 214-215) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาที่มีต่อเด็ก 3 ประการ ดังนี้

1. เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเพื่อเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการทางสังคมประภคิต (Socialization)
2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบของการคิดและในระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป
3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงต้องอาศัยการจัดการกระทำกับวัตถุจริง ๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการทางสมอง ซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถจินตนาการถึงวัตถุ แม้ว่าวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต เด็กสามารถทำการทดลองในสมอง และทำได้เร็วกว่าการจัดการกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

ศรียา นิยมธรรม (2541, หน้า 1-2) ได้ให้ความสำคัญของภาษาว่า ภาษาเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรมต่อกัน ภาษาเป็นพฤติกรรมที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยให้เด็กมีความอบอุ่นมั่นคง ภาษาช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดแนวความคิด ความรู้ลึก ตลอดจนเจตคติต่าง ๆ และภาษาส่งผลถึงการปรับตัวของเด็กอีกด้วย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542, หน้า 111-113) กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามาก รู้จักคำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่คำพูดเป็นวลีและเป็นประโยคในที่สุด

ไวโกตสกี (Vygotsky, 1962, 1978) กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับการคิด ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิด ในช่วงต้นของชีวิตเด็กจะใช้ภาษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเรียกว่าภาษาสังคม (Social Speech) ต่อมาเด็กจะใช้ภาษาที่พูดกับตนเอง (Private Speech) เพื่อแนะนำการปฏิบัติของตัวเองในการแก้ไขปัญหาที่เด็กต้องเผชิญ จากผลการทดลองของไวโกตสกี พบว่า เด็กจะใช้การพูดกับตนเองในการบรรยายสถานการณ์ วิเคราะห์ วางแผน และสะท้อนวิธีการแก้ปัญหาในที่สุด การพูดกับตนเองของเด็กเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในบรรยากาศที่อิสระ เด็กจะใช้การพูดกับตนเองในการกำกับความคิดและพฤติกรรมของตัวเอง หากปัญหาที่เด็กเผชิญยังมีความยากมากขึ้นเท่าใด เด็กยังต้องใช้การพูดกับตนเองมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งต่อมากการพูดกับตนเองของเด็กนี้ จะเป็นฐานที่นำไปสู่ภาษาที่พูดในใจเฉพาะตนเอง (Inner Speech) ซึ่งเป็นพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาในขั้นสูง (Vygotsky, 1981, pp. 24-28)

ธนวรรณ วิสสุตนันท์ (2545, หน้า 166) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพูดกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในกิจกรรมเล่นเสรีพบว่าคำพูดที่เด็กพูดกับตนเองที่พบในกรณีศึกษามี 5 ประเภท ได้แก่ คำพูดกำหนดความหมาย คำพูดวิเคราะห์วางแผนเพื่อแก้ปัญหา คำพูดที่ช่วยให้จินตนาการ

กลายเป็นจริง และคำพูดกำกับความตระหนักในความคิดและความรู้สึกของตนเอง คำพูดที่เด็กพูดกับตนเองที่พบมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงสัญลักษณ์ ความคิดเชิงจินตนาการและความคิดเชิงนามธรรม และพัฒนาไปสู่การตระหนักรู้เท่าทันความรู้สึกนึกคิดของตนเองหรือที่เรียกว่าจิตสำนึกของเด็ก

บรูเนอร์ (1983 อ้างถึงใน อลิสา เพ็ชรรัตน์, 2539, หน้า 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสาร จุดหมายสำคัญข้อหนึ่งของการใช้ภาษา คือ เพื่อการสื่อสาร มนุษย์ใช้ภาษาในการแสดงออกถึงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด รวมถึงการส่งและรับข่าวสาร หากไม่มีภาษา การติดต่อสื่อสารย่อมเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะเด็กในช่วงอายุ 3-6 ขวบ ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กใช้ในการสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ ในขณะที่เด็กจะพยายามค้นหาความหมายตามความเข้าใจของตนว่าตรงกับความหมายที่ผู้อื่นยอมรับ

นอกจากนี้ ฮอลลiday (Halliday, 1975, pp. 17-21) กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาในแง่ของการใช้ภาษาของเด็กเพื่อสื่อความต้องการต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เด็กใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสดงความต้องการ (Instrumental Function) เมื่อเด็กใช้ภาษาจะทำให้เด็กได้รับสิ่งของ การช่วยเหลือ หรือสิ่งอื่น ๆ ตามที่เด็กต้องการ
2. เด็กใช้ภาษาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่น (Regulatory Function) โดยเริ่มต้นจากการที่เด็กถูกควบคุมโดยภาษาของผู้ใหญ่ เด็กจึงเรียนรู้และเปลี่ยนจากการถูกควบคุมมาเป็นการใช้ภาษาเพื่อการควบคุมผู้อื่นแทน การใช้ภาษาตามลักษณะนี้ จะเจาะจงไปที่พฤติกรรมของบุคคลมากกว่าสิ่งของหรือการช่วยเหลือที่เด็กต้องการ
3. เด็กใช้ภาษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interactional Function) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแม่หรือบุคคลที่ใกล้ชิด เป็นการใช้ภาษาเพื่อทักทาย หรือสื่อให้ผู้อื่นหันมาสนใจ
4. เด็กใช้ภาษาในการแสดงความเป็นตัวตนของเด็ก (Personal Function) เป็นการใช้ภาษาในการพัฒนาบุคลิกภาพ ในการแสดงความรู้สึกส่วนตัว การมีส่วนร่วมหรือการถอนตัว ความสนใจ ความพึงพอใจ ฯลฯ
5. เด็กใช้ภาษาเพื่อค้นหาข้อมูล (Heuristic Function) เด็กมีความต้องการที่จะสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว จึงใช้ภาษาในรูปแบบของการถามคำถาม
6. เด็กใช้ภาษาในการคิดจินตนาการ (Imaginative Function) เป็นการใช้ภาษาในลักษณะของการเล่นสมมติ หรือจินตนาการ
7. เด็กใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Informative Function) เป็นการใช้ภาษาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แตกต่างกันที่ประสบการณ์จะเป็นไปตามที่เด็กคิดและรับรู้

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2545, หน้า 306) และ ھرรษา นิลวิเชียร (2535, หน้า 201) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ ภาษาช่วยให้เด็กรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ เมื่อเด็กรับรู้ผ่านทางภาษาเด็กต้องทำความเข้าใจและพยายามตอบสนองอย่างเหมาะสม เด็กเรียนภาษาไทยไปพร้อมกับการเรียนคำศัพท์และความคิดรวบยอด เมื่อรู้คำศัพท์เพิ่มมากขึ้น ก็ทำให้รู้จักคำอื่นได้ง่ายและสะดวกขึ้น จากการเรียนรู้ความคิดรวบยอดอย่างง่าย ๆ นำไปสู่ความคิดรวบยอดที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ความสามารถในการใช้ภาษาจึงเป็นกุญแจสำคัญเปิดทางไปสู่ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาพัฒนาชีวิต และช่วยการปรับตัว นอกจากนี้ นิตยา คชภักดี (2543, หน้า 41) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของภาษากับการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยไว้ว่า การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เด็กใช้ภาษาในการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย ผู้คนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยมีภาษาเป็นสื่อกลาง ภาษาช่วยให้เด็กสามารถถ่ายทอดความคิดที่เป็นนามธรรมได้ ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นดังนั้นภาษาจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้สำหรับเด็ก (นิตยา คชภักดี, 2543)

จากความสำคัญของภาษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภาษามีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยทักษะทางด้านสื่อสาร การคิดและการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจ อีกทั้งนำไปสู่การพัฒนาตนเองโดยองค์รวมโดยเฉพาะพัฒนาการด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรับรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย สามารถจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสนใจและความแตกต่างรายบุคคล โดยเฉพาะครูปฐมวัยในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยควรรู้เกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุให้เข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติตนในการส่งเสริมความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียนระยะแรกของเด็กได้อย่างเหมาะสมกับการรับรู้ภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย ประเด็นสำคัญที่ครูปฐมวัยควรจะรู้และเข้าใจควรเริ่มตั้งแต่ช่วงที่เด็กเริ่มหัดพูด เด็กจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาอัตโนมัติ ได้แก่ การหัดพูดจากพยางค์หรือคำโดด ก่อนแล้วจึงหัดสร้างประโยคบอกเล่า คำถาม และปฏิเสธ ลักษณะการสร้างประโยคของเด็กในชั้นแรกเด็กจะเอาคำมาเรียงต่อกัน เด็กจะเริ่มพูดชัดเจนถูกหลักไวยากรณ์เมื่ออายุประมาณ 3

ขวบ และจะพัฒนาทักษะการเปล่งเสียง พยัญชนะเดี่ยว ควบกล้ำ สระเดี่ยว สระประสม ในช่วงอายุ 4 ขวบ สิ่งสำคัญในการสร้างลีลาและจังหวะในการพูด คือ แบบอย่างที่ได้จะทำตาม การเด็กจะพัฒนาภาษาพูดได้เร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ ความสามารถของเด็ก และการได้เห็นแบบอย่างการใช้ภาษาสื่อความหมายของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ จะทำให้เด็กได้ค้นพบ คำศัพท์ใหม่จากบุคคลรอบข้าง การใช้คำศัพท์ได้ดีจะทำให้เด็กสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น (ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม, 2540 หน้า 30-32) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรูเนอร์และไวกอตสกี (Bruner, 1983 & Vygotsky, 1978) ที่กล่าวว่า เพื่อนและครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาในการสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ขณะเดียวกันเด็กจะพยายามค้นหาความหมายตามความเข้าใจของตนว่าตรงกับความหมายที่ผู้อื่นยอมรับ

นอกจากนี้การใช้ภาษาพูดสื่อความหมายของเด็กยังสะท้อนให้เห็นว่าภาษาที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือที่สะท้อนความคิดของเด็กดังที่ เดลาคาโต (วรนันท์ อักษรพงศ์, 2539, หน้า 259-264 อ้างอิงจาก Delacato, 1958) ได้แบ่งความหมายของคำที่เด็กใช้สื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความหมายที่บอกลักษณะทั่ว ๆ ไปของสิ่งของ (Denotative Meaning) หรือสิ่งที่อ้างอิงโดยทั่ว ๆ ไป อาจเป็นชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่เฉพาะเจาะจงลงไปก็ได้
2. ความหมายที่ให้ข้อมูลรายละเอียดและความรู้สึก (Connotative Meaning) เป็นความหมายที่มีมากกว่าชื่อของสิ่งของเท่านั้น โดยแบ่งได้ดังนี้
  - 2.1 ความหมายที่บอกรายละเอียด (Informative Meaning) เป็นความหมายของสิ่งของหรือสิ่งที่อ้างอิงโดยทั่ว ๆ ไป อาจจะเป็นชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น หมา แทน สัตว์ที่มีขาสี่ขา มีขนรอบตัว และเลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน
  - 2.2 ความหมายที่บอกความรู้สึกในใจ (Affective Meaning) เป็นความหมายที่มีมากกว่าชื่อของสิ่งของเหล่านั้นซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดอันเนื่องมาจากประสบการณ์ของแต่ละคน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาและการเรียนรู้คำศัพท์ ความหมายของคำได้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้ภาษาของเด็กไว้ว่า เด็กสามารถถ่ายทอดภาษาโดยการพูด การเขียน และสามารถรับรู้ภาษาโดยการฟัง การอ่าน ซึ่งจะเรียนรู้ไปพร้อมกันเด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายจากประสบการณ์จริงที่แวดล้อมด้วยภาษา (บุษบง ตันติวงศ์, 2536, หน้า 141-152)

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สตรีคแลนด์และมอร์โรว์ (Strickland & Morrow, 1990) ที่กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้ดีที่สุดเมื่อพบว่าสิ่งที่เด็กเรียนรู้นั้นมีประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเด็กเอง และเด็กเริ่มอ่านเขียนอย่างเป็นทางการเมื่อเด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีภาษาเขียนและได้เห็นแบบอย่างการใช้ภาษาของผู้ใหญ่รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ดังนั้นปัจจัยในการเรียนรู้ภาษาและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้อาษาของเด็กปฐมวัย

กล่าวโดยสรุปเด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองโดยรับรู้อาษาจากการฟัง การอ่าน และถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ผ่านการพูดและการเขียน เด็กเริ่มเรียนอย่างไม่มีการเกณฑ์ ซึ่งเป็น การเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และบุคคลใกล้ชิด จากนั้น เด็กจะคิดตามลำดับอย่างมีระเบียบ เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับประสบการณ์เดิม และเด็กจะสะสม ประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป เด็กจะเรียนรู้ได้ช้าเร็วเพียงไรขึ้นกับบุคคล ที่แวดล้อมที่เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษา และความแตกต่างรายบุคคลในตัวเด็กทั้งทางด้าน ความพร้อม วุฒิภาวะ ภูมิหลัง ตลอดจนบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลายแวดล้อมตัวเด็ก ล้วนส่งผลให้เด็กเรียนรู้ภาษาได้แตกต่างกัน

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ก่อนที่เด็กจะพูดได้เด็กจะ สะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูล โดยการฟังและสังเกตสัญลักษณ์ภาษาและใช้สัญลักษณ์ ตามความมุ่งหมาย จะเห็นได้ว่าการฟังและการพูดเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังนั้นครูปฐมวัยควร จะต้องศึกษาพัฒนาการด้านการพูดควบคู่กับพัฒนาการด้านการฟัง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังที่ ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2519, หน้า 13-30) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นพัฒนาการ ทางการพูดของเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ขั้นปฏิบัติการสะท้อน (Reflexive vocalization) เกิดขึ้นกับทารกในระยะแรกเกิดจนถึง 1 เดือนครึ่ง เสียงที่เปล่งออกมา ในระยะนี้ไม่มีความหมายแน่นอนแต่เสียงร้องประกอบกับท่าทาง การเคลื่อนไหวบ่งบอกถึงสภาวะร่างกายที่เด็กเผชิญอยู่ เด็กเริ่มหันไปหาเสียงพูดที่เด็กเริ่มได้ยิน
2. เสียงอ้อแอ้ (Babbling Stage) เกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุได้ 3-4 เดือน โดยอ้อแอ้ใน การฟังเสียงและเปล่งเสียง ได้แก่ หู ปาก ลิ้น เริ่มพัฒนามากขึ้น เด็กจะได้ยินทั้งเสียงของ ผู้อื่นและเสียงของตนเอง เด็กจะลองทำเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน
3. ขั้นเลียนเสียง (Lalling Stage) เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ 6 เดือน เป็นระยะที่ประสาทรับ ฟังเสียงและประสาทตาพัฒนาขึ้นจนสามารถจับเสียงที่ผู้อื่นพูดได้ พร้อม ๆ กันนี้ ประสาทตาจะ

สังเกตการเคลื่อนไหวของริมฝีปากของผู้พูดด้วย เด็กจึงสามารถจะเลียนเสียงของผู้อื่นและเลียนเสียงของตัวเองได้

4. **ขั้นเลียนเสียงผู้อื่น (Echolalia)** เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 9 เดือน เด็กจะลดการเลียนเสียงตัวเอง แต่จะเลียนเสียงผู้อื่นมากขึ้น เพราะระยะนี้เด็กจะเริ่มให้ความสนใจต่อคำที่เด็กคุ้นเคยบางคำ และเริ่มสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่อยู่ภายในบ้านมากขึ้น

จากลำดับขั้นพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการพูดของเด็กจะพัฒนาจากพูดอ้อแอ้เป็นการพูดโดยเลียนเสียงตนเองและผู้อื่นจาก 2-3 คำ ต่อมาเด็กจะค่อย ๆ พูดเป็นประโยคยาว ๆ ที่มีคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์คล้ายคำพูดของผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้คำศัพท์หลายพันคำและใช้คำเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล จะเห็นได้ว่าการศึกษเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยจะช่วยให้ครูเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กได้ถูกต้องเพื่อจะได้จัดการเรียนรู้ทางภาษาให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางการฟังและการพูดอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางการอ่านและการเขียนต่อไป

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาทางการศึกษาปฐมวัยอีกหลายท่าน ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กช่วงอายุ 3-5 ปี ดังต่อไปนี้

วรนาท รักสกุลไทย และนฤมล เนียมหอม (2549) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการฟังและการพูด ดังนี้

1. พัฒนาการด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัย

อายุ 3-4 ปี

- พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และตัวสะกดได้ชัดเจนทุกเสียง แต่เสียงพยัญชนะ ม น ห ย ค อ ว บ ก ป ท ต ล จ พ ง ด มีการพูดไม่ชัดเจนบ้าง และพูดไม่คล่อง

- พูดคำศัพท์ได้ประมาณ 900-1,500 คำ

- ใช้สรรพนามที่เป็นพหูพจน์ สรรพนามแทนเพศ คำนาม และคำกริยาได้

- พูดวลีหรือประโยคที่มีความยาว 3 คำขึ้นไป

- สนทนาได้ประมาณ 5 นาที

- มักถาม อะไร ใคร ที่ไหน ทำไม

- ใช้คำสันธาน “และ”

อายุ 4-5 ปี

- พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และตัวสะกดได้ชัดเจนทุกเสียง พูดเสียงพยัญชนะ ฟ และ ช ได้ชัดเจนขึ้น พูดไม่คล่องเป็นบางครั้ง

- พุคคำศัพท์ได้ประมาณ 1,500-2,000 คำ
- ใช้คำกริยา คำวิเศษณ์ คำลงท้าย และคำอุทานได้
- พุคประโยคที่มีความยาว 4 คำขึ้นไป และเป็นประโยคที่เป็นเหตุเป็นผล
- เล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่นได้ โดยผู้ใหญ่ต้องพูดแนะเล็กน้อย
- ตอบคำถามง่าย ๆ ได้ มักถาม เมื่อไร อย่างไร
- ใช้คำสันธาน “แต่” “เพราะว่า”

อายุ 5-6 ปี

- พุคเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และตัวสะกดได้ชัดเจนทุกเสียง พุคเสียงพยัญชนะ ส ได้ชัดเจนขึ้น เสียง ร อาจยังไม่ชัด
  - พุคคำศัพท์ได้ประมาณ 2,500-2,800 คำ
  - ใช้คำสรรพนาม คำกริยา คำบุพบท ได้ถูกต้อง
  - พุคประโยคที่มีความยาว 5-6 คำขึ้นไป เป็นประโยคที่มีความซับซ้อนขึ้น และมักใช้ประโยคคำสั่ง
  - พุคคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ กับผู้อื่นได้อย่างสัมพันธ์กับเรื่องที่พูด
- เบรดแคมป์และคอปเปอร์ (Bredkamp & Copple, 1997 อ้างถึงใน อรรถพร บุษกรดิษฐ์, 2542, หน้า 22-23) ได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งปรากฏในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มและการสื่อสารของเด็กอายุ 3-5 ปี

พัฒนาการทางภาษาและการสื่อสาร		
เด็กอายุ 3 ปี	เด็กอายุ 4 ปี	เด็กอายุ 5 ปี
- แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มคำศัพท์อย่างสม่ำเสมอ	- ขยายคำศัพท์จาก 4,000-6,000 คำ แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการใช้คำที่เป็นนามธรรมมากขึ้น	- ใช้คำศัพท์ 5,000-8,000 คำ เล่นคำต่าง ๆ ออกเสียงคำต่าง ๆ ด้วยความยากลำบากเพียงเล็กน้อย
ประมาณ 2,000-4,000 คำ และการสร้างคำเฉพาะขึ้นใช้		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เด็กอายุ 3 ปี	เด็กอายุ 4 ปี	เด็กอายุ 5 ปี
<p>- ใช้ประโยคง่าย ๆ ที่ประกอบด้วยคำประมาณ 3-4 คำ ในการแสดงความต้องการ</p> <p>- อาจจะโต้ตอบการสนทนาและเปลี่ยนหัวข้อการพูดคุยอย่างรวดเร็วด้วยความยากลำบาก</p> <p>- ออกเสียงคำด้วยความยากลำบาก อาจผิดพลาดหนึ่งคำในหนึ่งประโยค</p> <p>- ชอบเล่นนิ้วมือ เล่นจิ้งหะและเรียนรู้คำต่าง ๆ ในเพลงที่มีการซ้ำคำมาก ๆ</p> <p>- ใช้การพูดและรูปแบบของการสื่อสารด้วยภาษาท่าทางต่อผู้ฟัง ในแนวทางที่ได้รับการยอมรับทางวัฒนธรรม แต่ยังคงต้องการได้รับการทบทวนในบริบทต่าง ๆ</p> <p>- ถามคำถามมากขึ้นด้วยการใช้คำว่า ใคร อะไร ที่ไหน และทำไม แต่แสดงให้เห็นถึงความสับสนในบางคำถาม โดยเฉพาะคำถามทำไมอย่างไร และเมื่อไร</p>	<p>- พูด 5-6 คำต่อประโยคเสมอ</p> <p>- ชอบร้องเพลงง่าย ๆ รู้จังหวะและเล่นนิ้วมือมากขึ้น</p> <p>- ไม่กล้าพูดต่อหน้ากลุ่มในบางครั้ง ชอบเล่าให้คนอื่นฟังเกี่ยวกับครอบครัวและประสบการณ์ของตน</p> <p>- ใช้ความคล่องแคล่วในการพูดเพื่อเรียกรู้อสิ่งต่าง ๆ และเริ่มเข้าหาผู้อื่น</p> <p>- แสดงอารมณ์ผ่านท่าทางและอ่านภาษากายของผู้อื่นได้</p> <p>- เลียนแบบพฤติกรรม เช่น ท่าทางการใช้มือเด็กโตหรือผู้ใหญ่</p> <p>- สามารถควบคุมระดับของเสียงในบางช่วงเวลา</p> <p>- ใช้โครงสร้างประโยคที่ก้าวหน้ามากขึ้น เช่น ประโยคแสดงความสัมพันธ์ ประโยคที่มีคำถามต่อท้าย เช่น เธอน่ารัก ใช่หรือไม่ และทดลองใช้โครงสร้างใหม่ ๆ ทำให้ยากในการเข้าใจสำหรับผู้ฟัง</p>	<p>- ใช้ประโยคที่ซับซ้อนและสมบูรณ์มากขึ้น</p> <p>- โต้ตอบการสนทนาแทรกแซงผู้อื่นน้อยลง</p> <p>- ฟังผู้อื่นพูดถ้าเป็นข้อมูลใหม่และน่าสนใจ แสดงให้เห็นร่องรอยของการยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพูด เข้าใจความหมายของสิ่งที่ฟังว่ากล่าวถึงอะไร</p> <p>- แบ่งแยกประสบการณ์ด้วยการพูด ทราบถ้อยคำต่าง ๆ ในเพลงมากขึ้น</p> <p>- ชอบทำบทบาทที่ต่างจากผู้อื่น</p> <p>- แสดงออกมากหรืออายมากต่อหน้าคนแปลกหน้า</p> <p>- จำประโยคต่าง ๆ จากกลอนง่าย ๆ กล่าวซ้ำได้อย่างสมบูรณ์ทั้งประโยค</p> <p>- แสดงทักษะการสื่อสารตามรูปแบบอย่างสมบูรณ์</p> <p>- ใช้ภาษาท่าทาง เช่น การแสดงออกทางใบหน้าในการเข้าหาเพื่อน</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เด็กอายุ 3 ปี	เด็กอายุ 4 ปี	เด็กอายุ 5 ปี
<p>- ใช้ภาษาในการคิดเป็นองค์ประกอบ เชื่อมความคิด โดยการรวมประโยคด้วยการใช้คำว่า แต่ เพราะว่า และ เมื่อ แต่สามารถใช้คำแสดงความต่อเนื่อง เช่น ก่อน จนกระทั่ง หรือ ต่อจาก อย่างเหมาะสมได้น้อย</p> <p>- สามารถเล่าเรื่องง่าย ๆ แต่ต้องทบทวนโดยการลำดับความคิด ในการเรียงลำดับเหตุการณ์มักจะลืมประเด็นของเรื่องบ่อย ๆ และชอบย้ำในจุดสำคัญที่ตนชื่นชอบ</p>	<p>- พยายามสื่อสารมากกว่าคำที่ตัวเด็กใช้ ยืมและขยายคำต่าง ๆ ด้วยการสร้างความหมาย</p> <p>- เรียนรู้คำใหม่อย่างรวดเร็ว ถ้ามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>- สามารถเล่าเรื่องซ้ำ 4-5 ลำดับชั้นหรือ 4-5 ประโยคในเรื่อง ๆ หนึ่ง</p>	<p>- สามารถเล่าและเล่าเรื่องซ้ำด้วยการปฏิบัติ สนุกสนานในการทบทวนเรื่อง กลอน และเพลง สนุกสนานในการแสดงละครและเรื่องต่าง ๆ</p> <p>- แสดงความเติบโตด้วยการใช้คำพูดที่คล่องแคล่วในการเสนอความคิดเห็น</p>

เป็นที่ทราบกัน โดยทั่วไปว่าการฟังและการพูดเป็นระบบที่สัมพันธ์กับการอ่านและการเขียน ประสบการณ์จากการฟังและการพูดจะพัฒนาควบคู่ไปกับการอ่านและเขียน ดังที่ มิลเลอร์และมอร์โรว์ (Teale & Sulzby, 1986, pp. vii-xxv; Morrow, 1985, pp. 647-661) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฟังและการพูดสื่อความหมายไว้ว่าหากเด็กปฐมวัยประสบความสำเร็จในการฟังและพูดสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจจะนำไปสู่ความพร้อมในการอ่านและการเขียน นอกจากนี้ นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางการอ่านและการเขียน สามารถสรุปได้ดังนี้

แฮริส และสมิธ (Harris & Smith, 1986, p. 55) กล่าวว่า การอ่านคือรูปแบบของสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนผ่านตัวอักษรและตามลักษณะการเขียนของตน ผู้อ่านจะต้องตีความหมายจากตัวอักษรให้ถูกต้องทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความคุ้นเคยและความรู้ของผู้อ่าน

มณิรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2537, หน้า 1) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สาร ซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก ที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด

บันลือ พุกกะวัน (2521, หน้า 29) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่าการอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการบันทึกเอาไว้ออกมาเป็นคำพูดหรือความคิดอย่างมีเหตุผล

กู๊ดแมนและฟลัด (Goodman & Flood, อ้างถึงในสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2539, หน้า 2) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่าเป็นกระบวนการการที่ผู้อ่านแปลความ คำ หรือสัญลักษณ์ เป็นตัวอักษรให้เข้าใจ ขั้นตอนของกระบวนการ มี 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 การรับรู้ตัวอักษร คำ ประโยคและข้อความ ระดับที่ 2 การแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความ และระดับที่ 3 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ใหม่โดยใช้ประสบการณ์เดิมช่วยตัดสินใจ

สรุปได้ว่าการอ่านเป็นการรับรู้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านกระบวนการคิดจนเกิดการเรียนรู้ความหมายได้อย่างถูกต้อง

ชรอตเตอร์และฟิลลิป (Schollosser & Phillip, 1991 อ้างถึงใน เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2540, หน้า 53) ได้กล่าวถึงโครงสร้างขั้นพัฒนาการของการอ่านไว้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 พยายามตามประสบการณ์เดิม
- ขั้นที่ 2 รู้ว่าคำมีความคงที่
- ขั้นที่ 3 อ่านคำที่คุ้นเคยไว้ จำแนกและบอกชื่อตัวอักษรได้บ้าง
- ขั้นที่ 4 อ่านเดาเสียงพยัญชนะต้นในคำใหม่ได้
- ขั้นที่ 5 จำตัวอักษรที่สัมพันธ์กับเสียงในคำได้

โฮลดาเวย์ (Holdaway, 1979 อ้างถึงใน สุภัทรา คงเรือง, 2539, หน้า 17-19) กล่าวถึงพัฒนาการทางการอ่านของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ขั้น 1 Emergent Reading

- 1.1 ดูหนังสือเรื่องที่ชอบ พุดข้อความในหนังสือด้วยภาษาของตน ทำท่าทางเหมือนอ่านหนังสือ
- 1.2 จับใจความและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อเรื่อง โดยการใช้ประสบการณ์เดิมของตนเอง
- 1.3 ไม่สนใจข้อความตามลำดับของเรื่อง
- 1.4 อ่านเรื่องสั้น ๆ ที่บอกให้ครูบันทึกให้

1.5 อ่านและเขียนตัวขีดเขียน (Scribbles)

1.6 อ่านตัวอักษรแล้วพยายามลอกหรือเขียนทับ

ขั้นที่ 2 Advanced Emergent Reading

2.1 กวาดตามองข้อความตามบรรทัด ดูข้อความที่มีตัวหนังสือตัวใหญ่และเขียน

เว้นคำ

2.2 ตรวจสอบความถูกต้อง โดยการเดาจากประสบการณ์เดิมและจากสิ่งชี้แนะ

2.3 อ่านข้อความที่มีตัวอักษรและคำที่เห็นกันอยู่เป็นประจำ

2.4 หาคำที่มีตัวอักษรที่คล้ายคลึงกัน โดยการตรวจสอบจากจุดที่เริ่มต้นของ

ประโยค

ขั้นที่ 3 Emergent to Early Reading

3.1 รู้จักคำที่อยู่ในชีวิตประจำวันเมื่อเห็นคำนั้นในบริบทหรือสิ่งแวดล้อม

3.2 คาดเดาคำใหม่ โดยดูรูปประโยค และความหมาย

3.3 กวาดสายตาถูกทิศทางเมื่อมองข้อความที่คุ้นเคย

3.4 ชี้และบอกชื่อของตัวอักษรส่วนใหญ่ได้

3.5 พิจารณาตัวอักษรบางตัวเพื่อจะบอกว่าคือตัวอะไร แล้วพยายามลอก และ

ตกแต่งรูปร่างของตัวอักษร

3.6 จำคำบางคำที่มีพยัญชนะต้นเหมือนกันได้

ขั้นที่ 4 Early Reading

4.1 ชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้น และจุดจบของคำบางคำ

4.2 ใช้เสียงพยัญชนะต้นที่รู้จักในการคาดเดา และตรวจสอบคำที่อ่าน

4.3 บอกข้อสังเกตที่แสดงว่า รู้ว่าคำๆ เดียวกันสามารถผสมกับคำอื่นกลายเป็นคำใหม่ได้ เช่น เด็กชาย เด็กหญิง แม่ค้า แม่น้ำ

4.4 ลอกหรือเขียนข้อความโดยใช้ภาษาง่าย ๆ ของตนเองใช้รูปประโยคที่ถูกต้องและกลับมาอ่านได้

4.5 เล่นเกมโดยใช้บัตรคำที่มีคำที่คุ้นเคยหรือเรียงบัตรคำให้เป็นประโยคได้ถูกต้อง

4.6 ชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดลงท้ายของประโยค

ขั้นที่ 5 Advanced Early Reading

5.1 คาดเดาข้อความจากสิ่งชี้แนะ โดยดูพยัญชนะตัวแรกของคำประกอบกับความรู้อื่นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปตัวอักษรกับเสียงตัวอักษร

5.2 จำและตรวจสอบตัวอักษรที่สัมพันธ์กับเสียงของคำ

5.3 ตรวจสอบคำที่อ่านด้วยการชี้ตัวอักษรในคำพร้อม ๆ กับออกเสียงไปด้วย

5.4 ใช้รูปและเสียงตัวอักษรเป็นหลักสะกดคำใหม่ที่ไม่รู้จักหรือคำที่ไม่แน่ใจ
กิตติวดี บุญเชื้อ (2520, หน้า 17) ได้แปลลำดับขั้นของการอ่านไว้ดังนี้

1. ขั้นเริ่ม เป็นขั้นที่เด็กเริ่มต้นเข้ามาเรียน เด็กจะฟังและจำแนกเสียง สังเกตที่มาและการเกิดของเสียง หัดออกเสียงพยัญชนะ สระ จำแนกภาพที่เห็น สังเกตรายละเอียดของภาพ ทิศทาง ระยะความเหมือนความแตกต่างของรูปตัวอักษร หัดพูดคำควบกล้ำ คำสัมผัสคล้องจอง
2. ขั้นเรียน เป็นขั้นที่เด็กพร้อมและมีความต้องการที่จะอ่านเพราะเด็กเริ่มสังเกตความแตกต่างของรูปตัวอักษรได้มากขึ้น
3. ขั้นรู้เป็นขั้นที่เด็กมีพัฒนาการทางการอ่านสูงมากแล้ว เด็กอ่านได้คล่องและสะกดได้ถูกต้องและสนใจในการอ่านเต็มที่

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการอ่านของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอนจากขั้นที่ง่ายสู่ยาก ซึ่งพัฒนาการแต่ละขั้นต้องอาศัยการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตัวอักษรกับความหมายของคำ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่านเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เด็กมีอยู่ และความสนใจในการอ่าน รวมถึงประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากกิจกรรมการอ่านในชีวิตประจำวันและจากสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่

โดยธรรมชาติเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้การอ่านด้วยตนเองและเรียนรู้ได้ดีที่สุด ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีภาษาเขียนที่มีความหมายต่อตัวเด็ก ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (บุษบงตันดวงศ์, 2538) และการที่เด็กมีโอกาสอ่านมากย่อมนำไปสู่พัฒนาการทางการเขียนได้รวดเร็ว (ฉันทนา ภาคบงกช, 2538 หน้า 3) ดังนั้นครูปฐมวัยนอกจากจะต้องศึกษารายละเอียดของพัฒนาการทางการอ่านแล้วยังต้องศึกษาพัฒนาการทางการเขียนด้วย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน เพื่อจะได้ปฏิบัติให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการอ่านที่สนับสนุนไปสู่พัฒนาการทางการเขียนของเด็กดังจะเห็นได้จากแนวคิดที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลำดับขั้นพัฒนาการทางการเขียนดังนี้

บัทเลอร์และทเวย์ (Butler, 1991 & Tway, 1984) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนว่า การเขียนเป็นการสื่อสารที่สำคัญในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการแสดงออกซึ่งความคิดของผู้เขียนเพื่อสื่อความหมายด้านข้อมูลและบันทึกความจำโดยผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมายที่เด็กสร้างขึ้นและเข้าใจด้วยตนเอง

การเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างกันดังจะเห็นได้จากแนวคิดของโลเวนเฟลด์และบริทเทน (Lowenfeld & Brittain, 1982) ได้แบ่งพัฒนาการทางการเขียนในระดับปฐมวัยออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรกเด็กอายุ 2-4 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยหยิบ

จับ จิตเขียน อย่างสะเปะสะปะ เพราะยังไม่สามารถบังคับมือได้ จนกระทั่งประสาทมือเริ่มสัมพันธ์กับการควบคุมสายตาในงานที่ทำได้ เด็กจะเริ่มเขียนลากเส้นที่ปะปะไปสู่เส้นโค้ง มีการวาดซ้ำเส้นเดิมมีทั้งเส้นในแนวตั้งและเส้นแนวนอน และจะลากเป็นวงกลม จากนั้นเริ่มเล่าถึงการจิตเขียนเริ่มสนใจและสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สามารถแสดงออกมาในสิ่งที่ตนจิตเขียน และช่วงหลัง เด็กอายุช่วง 4-7 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยการจิตเขียนนั้นเริ่มมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการเริ่มต้นสื่อสารด้วยภาพ เด็กเริ่มสร้างแบบในการวาดของตน แบบแผนหรือสัญลักษณ์แรกที่เด็กทำขึ้นได้แก่ คน เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด

ชลอสเซอร์ และฟิลลิป (Schollosser & Phillip, 1991 อ้างถึงใน เถลิษชัย พันธุ์เลิศ, 2540, หน้า 54) ได้อธิบายระดับขั้นพัฒนาการการเขียนไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 จิตเขียน

ขั้นที่ 2 เขียนเส้นตรงวาดซ้ำๆ

ขั้นที่ 3 รูปแบบคล้ายตัวอักษร

ขั้นที่ 4 ตัวอักษรและพยัญชนะต้นเริ่มมีความสัมพันธ์กับคำที่เขียน

ขั้นที่ 5 การสะกดตามกฎเกณฑ์ของตนเอง

ขั้นที่ 6 การสะกดคำที่ถูกต้องตามหลักภาษา

ฉันทนา ภาคบงกช (2538, หน้า 3) ได้กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนของเด็กว่าสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นดังนี้

1. ขั้นจิตเขียน เด็กจะมีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้ค่อนข้างนาน

2. ขั้นรู้เสียง ภาษาที่พบในเด็กขั้นนี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับเสียงพูด

เด็กสามารถเขียนตัวอักษรได้หมดทุกตัว เด็กจะสะกดคำจากเสียงที่ตนได้ยิน

3. ขั้นรอยต่อ เด็กเริ่มจะเขียนซึ่งสะกดถูกต้องเพิ่มมากขึ้น เด็กจะสร้างตัวสะกดตามรูปแบบที่เขาคุ้นเคยมาก่อนและตามเสียงที่จับได้

บุษบง ต้นดวงศ์ (2536, หน้า 10-16 อ้างถึงใน วรนาท รักสกุลไทย และนฤมล เนียมหอม, 2549) กล่าวถึงพัฒนาการด้านการเขียนตามธรรมชาติของเด็กว่าสามารถแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1. วาดแทนเขียน

2. จิตเขียนแทนเขียน

3. เขียนโดยทำเครื่องหมายคล้ายตัวหนังสือ

4. เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง

5. คัดลอกตัวอักษร

6. เขียนโดยคิดวิธีสะกดขึ้นเอง

7. เขียนสะกดคำได้ใกล้เคียงหรือเหมือนกับวิธีสะกดของผู้ใหญ่

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าลำดับพัฒนาการทางการเขียนของเด็กแต่ละคน ไม่ได้เป็นไปตามลำดับขั้นเหมือนกันก่อนที่จะเขียนได้แบบผู้ใหญ่ โดยธรรมชาติเด็กจะไม่สามารถเขียนได้ถูกต้องแบบผู้ใหญ่แต่เด็กจะลงเขียนด้วยตนเองอย่างไม่ถูกต้องจนที่สุดจะสามารถเขียนได้ถูกต้อง เด็กจะเรียนรู้การเขียนสื่อสารเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและเด็กจะไม่จำแบบอย่างการเขียนที่ไม่ถูกต้อง เพราะการเขียนดังกล่าวทำให้ผู้อื่นไม่เข้าใจความหมายที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุปพัฒนาการทางภาษาของเด็กด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนที่นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การที่เด็กจะพัฒนาการทางภาษาในแต่ละด้านให้สูงขึ้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เพิ่มขึ้นเท่านั้นแต่ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางภาษาที่อยู่รอบตัวเด็ก ความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จะพัฒนาไปพร้อม ๆ กันและสัมพันธ์กันมากกว่าการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน การศึกษาพัฒนาการของภาษาเด็กในระยะแรกเริ่มจะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่าเด็กมีพัฒนาทางภาษาแต่ละด้านอยู่ในขั้นใดและขั้นต่อไปจะเป็นอย่างไรเพื่อที่จะได้ปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาในระยะแรกเริ่มได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา

ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยมาเป็นเวลาช้านาน นักภาษาศาสตร์และนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยต่างพยายามศึกษาวิจัยเพื่ออธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก พัฒนาการทางภาษาและความสามารถในการใช้ภาษาของเด็ก จนเกิดแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยมากมาย ดังนี้

1. ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม

สกินเนอร์ (Skinner, 1957) นักจิตวิทยาเชิงพฤติกรรมแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้อธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กโดยการใช้เงื่อนไขกล่าวคือ เด็กเรียนรู้การพูดจากการเสริมแรงของพ่อแม่จากการฟังและยิ้ม กอด พุดคุย นักพฤติกรรมนิยมบางท่านเชื่อว่า เด็กเริ่มรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กเรียนรู้ภาษาจากการเลียนแบบโดยเด็กจะสังเกต และเลียนแบบพฤติกรรมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือคนอื่น หากเด็กได้รับการเสริมแรงจะทำให้การเลียนแบบเหมือนตัวแบบมากขึ้นทั้งวลีและประโยค (Moerk, 1992) แม้ว่าการเสริมแรงและการเลียนแบบ

จะช่วยให้เด็กพัฒนาการเรียนรู้ภาษาในระยะแรก ยังมีนักวิจัยอีกหลายท่านที่ไม่เห็นด้วยกับมุมมองของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เนื่องจากแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม ไม่สามารถอธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กได้อย่างครอบคลุม เช่น หากเด็กเรียนรู้ได้ก็เมื่อได้รับแรงเสริม แต่ในความเป็นจริงไม่เป็นเช่นนั้น กล่าวคือ เมื่อเด็กอยู่คนเดียวตามลำพัง โดยไม่มีผู้ฟังเด็กจะส่งเสียงหรือพูดขณะเล่นตามลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับแรงเสริม เด็กยังคงพัฒนาภาษาต่อไปเรื่อย ๆ อีกทั้งแนวคิดกลุ่มพฤติกรรมยังไม่สามารถอธิบายการที่เด็กสามารถสร้างรูปแบบของคำ วลี และโครงสร้าง ประโยคที่ไม่เคยได้ยินมาก่อน

อย่างไรก็ตามแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา นับเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในปัจจุบันในด้านความเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ การให้แรงเสริมทางบวก และให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของการใช้ภาษา

2. ทฤษฎีของนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics)

ชอมสกี (Chomsky, 1957) นักภาษาศาสตร์ ชาวอเมริกัน เขาเชื่อว่าภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ การเรียนรู้เป็นเรื่องซับซ้อนที่ต้องคำนึงถึงโครงสร้างในตัวเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับโครงสร้างในการเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition Device) เรียกว่า แอล เอ ดี (L.A.D.) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ เครื่องมือในการสร้างสมมติฐาน ลักษณะสากลทางภาษา และการประเมิน ซึ่งนำไปใช้ในการรับรู้ ข้อมูลทางภาษาด้านคำศัพท์ กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ทางภาษา เป็นการเรียนรู้ความหมายของประโยค โครงสร้างที่เป็นสิ่งที่เหมาะสมเฉพาะสำหรับใช้กระบวนการทางภาษาของเด็ก นอกจากนี้ แมคเนล (McNeil, 1970) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาจากการรับกลุ่มคำหรือประโยคแล้วสร้างระบบไวยากรณ์ขึ้นโดยใช้เครื่องมือการเรียนรู้ภาษาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ได้แก่ ภาวะเกี่ยวกับการพูดและฟัง จากนั้นใช้ความสามารถทางสมองเปลี่ยนแปลงประโยคที่ได้ยินโดยการลดเสียง ลดคำ เปลี่ยนที่ และแทนที่ การเปลี่ยนแปลงที่มีทุกภาษา แต่สามารถมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน เด็กจะใช้ความสามารถของตนสร้างไวยากรณ์โดยอัตโนมัติ มุมมองจะต้องข้ามกับกลุ่มพฤติกรรมนิยมในระดับที่ไม่เห็นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์จากผู้ให้ในการพัฒนาภาษาเด็ก และเด็กจะเรียนโครงสร้างของประโยคโดยการตั้งสมมติฐาน แล้วสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ เด็กจะเรียนรู้ได้อัตโนมัติว่าลักษณะสากลของภาษาที่อยู่รอบตัวเด็กมีทั้งระบบที่ฐานและระดับลึก เด็กจึงเรียนรู้ในการตัดสินใจเลือกใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้องที่สุดจนทำให้เด็กเกิดความรู้ภาษาในลักษณะกฎทางไวยากรณ์ (Pinker, 1994)

เนื่องจากมีผู้วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของกลุ่มจิตวิทยาภาษาศาสตร์มากมาย ในประเด็นที่ไม่สามารถอธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กในแง่ การสื่อความเข้าใจเพราะการเรียนรู้ภาษาเชิงไวยากรณ์อย่างเดียวไม่สามารถใช้ให้เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้เนื่องจากจากบริบท

ที่แวดล้อมเด็กเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ภาษา การศึกษาการรับรู้ภาษาของเด็กคำนึงถึงความเป็นจริงด้านบริบทสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็กด้วย นอกจากนี้โครงสร้าง LAD ที่ชอมสกีกล่าวว่าติดตัวมาแต่กำเนิด ยังไม่มีผู้ใดพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ มุมมองของชอมสกีนับว่ายังไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นจริง กล่าวคือเด็กจะเรียนรู้เพียงไวยากรณ์อย่างเดียวไม่ได้ ควรเรียนรู้ระดับเสียง ระบบเสียง และระบบความหมาย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีกลุ่มนี้จึงยังไม่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป

เลนเบิร์ก (Leneberg, 1980 cited in Brown, 1980, p. 21) เป็นผู้นำทฤษฎีของชอมสกีมาอธิบายเพิ่มในมุมมองทางชีววิทยา โดยเชื่อว่ามนุษย์มีอวัยวะที่พร้อมในการเรียนรู้ นั่นคือ สมอง เลนเบิร์ก เชื่อว่าเด็กเกิดมาด้วยความสามารถทางภาษาและการเรียนรู้ภาษาสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ トラบใดที่เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางภาษาพูด เด็กจะพัฒนาการพูดอย่างอัตโนมัติ การอธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กตามแนวคิดนี้ถูกวิจารณ์ว่าไม่เพียงพออธิบายได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากมุ่งเน้นเพียงกฎไวยากรณ์ ขาดการพัฒนาเกี่ยวกับบริบท และสิ่งแวดล้อมในการใช้ภาษา

3) ทฤษฎีกลุ่มภาษาและการคิด

ทฤษฎีกลุ่มนี้สนใจศึกษาพฤติกรรมภายใน นักทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ เปียเจต์ (Piaget) และไวคอตสกี (Vygotsky) ซึ่งอธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษา ดังนี้

เปียเจต์ (Piaget, 1986) แนวคิดพื้นฐานกล่าวว่าเด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมความรู้และความคิดเด็กเรียนรู้โลกรอบตัวและพัฒนาความคิดไปตามลำดับขั้น ความเจริญเติบโตทางความคิดพัฒนาไปพร้อมกับพัฒนาการทางกาย ดังนั้นภาษาที่เด็กใช้เป็นการแสดงถึงระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก การเรียนรู้ภาษาส่วนใหญ่ใช้ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาอธิบายดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว
2. ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ
3. ขั้นปฏิบัติการตามแบบรูปธรรม
4. ขั้นปฏิบัติการตามแบบนามธรรม

เปียเจต์ อธิบายว่าในแต่ละขั้นพัฒนาการเด็กจะพัฒนาโครงสร้างของความคิด การเรียนรู้และการรับรู้ซึ่งเรียกว่า Schema หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลใช้ในการคิดนึกและแสดงออก โดยใช้หลักการของพัฒนาการด้านการรับรู้ กล่าวคือเด็กจะเรียนรู้ภาษา โดยรับรู้ข้อมูลใหม่ (Assimilation) และปรับเปลี่ยนแนวคิดในการรับรู้ข้อมูลใหม่ (Accommodation) โดยผ่านหลักการจัดระบบ ปรับตัว และรักษาความสมดุล

ไวโกตสกี รัสเซีย (Vygotsky, 1978) นักจิตวิทยาชาว อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก กล่าวคือ เด็กจะเรียนภาษาจากบุคคลรอบข้าง หรือบริบทที่แวดล้อมและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสติปัญญา ไวโกตสกี เชื่อว่าเด็กมีความต้องการภายในที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาทผู้ใหญ่เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยช่วยชี้แนะและขยายประสบการณ์ทางภาษาสำหรับเด็กเมื่อระดับการรู้ภาษาของเด็กต่างจากระดับที่สามารถที่จะทำได้

จากแนวคิดของไวโกตสกี ที่กล่าวถึงการใช้ภาษาของเด็กในการพัฒนาความสามารถทางการคิด คำพูดที่เด็กพูดส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางการคิดที่เป็นกระบวนการภายในของเด็ก ซึ่งสามารถแบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. ภาษาสังคม (Social Speech) ตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี เป็นภาษาที่ใช้ในการพัฒนาปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิด สื่อสาร อารมณ์ และควบคุมพฤติกรรมผู้อื่น

2. ภาษาพูดกับตนเอง (Egocentric Speech) ตั้งแต่ 3-7 ปี เด็กวัยนี้จะมีภาษาพูดกับตัวเอง เข้าใจภาษาตนเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร และมักพูดคนเดียวเพื่อประสานความคิดกับพฤติกรรม

3. ภาษาภายในตนเอง (Inner Speech) อายุ 7 ขวบ เป็นการพัฒนาภาษาภายในสำหรับแก้ปัญหาที่ซับซ้อน เด็กจะใช้ภาษาช่วยคิดวางแผนหรือพัฒนาขั้นตอนในการแก้ปัญหา ในกรณีที่เด็กแก้ปัญหาไม่ได้ไม่สามารถทำด้วยตนเอง ไวโกตสกีจะเรียกขั้นนี้ว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ควรให้ความช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ภาษา (Scaffolding)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งเปียเจต์และไวโกตสกี ได้เน้นถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมว่าเป็นตัวกำหนดพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา แต่มองคนละบทบาท กล่าวคือเปียเจต์เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์เป็นตัวสร้างให้เกิดสภาวะอสมดุล ซึ่งขัดแย้งกันทางความคิด ภาวะนี้เป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา ในทางตรงข้ามไวโกตสกีมองว่าพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาของเด็กได้รับการช่วยเหลือจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความสามารถ และความคิดก้าวหน้ามากกว่าเด็ก

4) ทฤษฎีความสัมพันธ์ (Interaction Theory)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ เกิดจากแนวคิดของนักสังคมวิทยาภาษาศาสตร์ และนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์กลุ่มหนึ่งที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเรียนภาษา (Language Capacity) และความรู้เกี่ยวกับโลก (Cognitive Knowledge) ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก กล่าวคือ พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพัฒนาการด้านความรู้เกี่ยวกับ

โลกผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมรอบตัวเด็ก เด็กจะสร้างระบบการพูด ระบบภาษาของตนขึ้นมาโดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือระบบภาษาของเด็กจะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางความรู้เกี่ยวกับโลกมากขึ้น

5) ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้

บุนบง ตันติวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบของภาษา ทฤษฎีที่ว่าด้วยภาษาความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร และทฤษฎีที่ว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา ดังนี้

5.1 ทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบของภาษา

ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบคือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง หัวใจของภาษาคือความหมาย ไวยากรณ์ และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบ สถานการณ์กำหนดคำ ซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามเขียนด้วยการสะกดคำไปทีละตัว แต่เด็กจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายโดยการเขียนได้ การเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่กำหนดโดยสถานการณ์ การสอนเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่สอนแยกจากวิชาอื่น และไม่แยกการเขียนออกเป็นทักษะเดี่ยว ๆ หลาย ๆ ทักษะ แต่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและใช้กระบวนการเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ

5.2 ทฤษฎีที่ว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร

ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ที่ใช้ต้องเหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ สัญลักษณ์ที่สามารถใช้สื่อความหมายได้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละคร และคณิตศาสตร์ การจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงรวมเอาศิลปะ ดนตรี และละครเป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอน เพราะสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง เด็กไม่ควรถูกจำกัดให้ถ่ายทอดความคิดเพียงภาษาเท่านั้น ศิลปะเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่เด็กใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสัญลักษณ์ภาษา จากทฤษฎีที่ว่าด้วยภาษาความคิด และสัญลักษณ์ พบว่าเด็กไม่สามารถสื่อความคิดด้วยภาษาเขียน เด็กจะเปลี่ยนเป็นวาดภาพแทน ศิลปะช่วยให้เด็กรวบรวมความคิดก่อนจะเขียนและช่วยให้เด็กทำงานต่อไป ทั้ง ๆ ที่ความคิดในการเขียนชะงัก การแสดงละครช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกในเรื่องและทำให้คุณภาพการเขียนดีขึ้น ดนตรีช่วยสร้างอารมณ์สำหรับเรื่องที่จะเขียน ในมุมเขียนควรมีเครื่องเขียนหลายชนิดให้เด็กได้ทดลองใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สามารถสื่อความหมายได้ดี

5.3 ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับพัฒนาการในการเขียนว่า ทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูดเป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียน และประสบการณ์จากภาษาเขียนก็เป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด การที่เด็กเขียนเล่าประสบการณ์ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักคำและต้องให้ครูบอกสะกดทำให้เด็กได้เห็นว่าเป็นเสียงที่เด็กรู้จักนั้นมีสัญลักษณ์ตัวอักษรแทนได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาต้องใช้อักษรที่มีทั้งรูปและเสียงแทนความหมาย รูป เสียง และความหมายที่เด็กใช้จะต้องสอดคล้องกันในสายตาของผู้อ่าน มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย ในจุดนี้เองที่ทำให้เด็กต้องพยายามจำแนกและจดจำรูปตัวอักษรที่เด็กเห็นรอบ ๆ ตัวไปพร้อมกับจำแนกและจดจำเสียงตัวอักษรเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยเรียน เด็กจะมีประสบการณ์ทางภาษาพร้อมที่จะจำแนกเสียงและรูปของตัวอักษรได้อย่างมีระบบมากขึ้น เนื่องจากการเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การคุยกับครูและเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนไม่ว่าก่อนจะเริ่มเรื่อง กลางเรื่อง หรือจบเรื่อง จะช่วยให้เด็กเห็นการตีความลักษณะต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เขาเข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้น การตีความเป็นประสบการณ์จากการอ่านช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน และการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่าน การเขียนเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานานและต้องอาศัยการสะสมประสบการณ์

กล่าวโดยสรุปความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาในมุมมองดังกล่าวข้างต้น ซึ่งให้เห็นถึงการเติบโตทางภาษาและพัฒนาการทางภาษา บางทฤษฎีจะสามารถอธิบายการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กได้ดีแต่ไม่ครอบคลุม บางทฤษฎีมุ่งเน้นเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่ขาดการพิจารณามุมมองอื่นที่สัมพันธ์กัน จะเห็นได้ว่าไม่มีทฤษฎีใดอธิบายการเรียนรู้ภาษาได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ทฤษฎีทุกทฤษฎีต่างล้วนมีข้อเด่นข้อจำกัดแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะมองจากมุมใด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรจะนำจุดเด่นของแต่ละทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ

ภาษาแรกเริ่ม (Emergent Literacy)

ปัจจุบันนักการศึกษาปฐมวัยเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาในระยะแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยมากขึ้นจะเห็นได้จากประเด็นอภิปรายที่ถูกหยิบยกมาพิจารณากันบ่อยครั้งในแวดวงการศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับช่วงอายุที่เหมาะสมในการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่ม (Emergent literacy) ก่อนการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ และการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาในแต่ละช่วงพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม (Slegers, 1996) องค์กรทางการศึกษาและนักการศึกษาปฐมวัยหลาย

ท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย และให้ความหมายของภาษาแรกเริ่มและการรับรู้ภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยไว้หลากหลายแนวคิดดังนี้

Internationa Encyclolpedia of Education (1994 cited in Slegers, 1996, p.4) ได้นิยามคำว่า ภาษาแรกเริ่ม หมายถึง พฤติกรรมการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกก่อนที่เด็กจะเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นทางการ

เพียเจต์, ฮอลลิเคย์ และ กูดแมน (Piaget, 1963; Halliday, 1975; Goodman, 1986) ได้ให้ความหมายของคำว่าภาษาแรกเริ่มว่าหมายถึง ภาษาที่เด็กรับรู้ เข้าใจ และถ่ายทอดความคิดด้วยสัญลักษณ์หลายแบบผสมผสานกันอย่างมีจุดมุ่งหมายผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดจากประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน โดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้และประสบการณ์เดิมที่ติดตัวมาก่อนของผู้เรียน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นภายในตนเองและถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้

กูดแมน (Goodman, 1976; Goodman & Goodman, 1978) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาสื่อสารของเด็กจะแตกต่างอย่างมากจากการเรียนรู้และใช้ภาษาของผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้ที่จะอ่านเขียนจากประสบการณ์และภาษาที่แวดล้อมตัวเด็ก การเรียนรู้ภาษาในระยะแรกเริ่มหรือการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กเป็นปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม

ไวเนอร์เกอร์ แชนนอน และนัทบราวน์ (Weinberger, Hannon & Nutbrown, 1990) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่มว่า คือการที่เด็กเริ่มมีความรู้เกี่ยวกับการอ่านเขียนเป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กในสภาพแวดล้อมของการอ่านเขียน โดยเด็กเรียนรู้ว่าการอ่านเขียนเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ และมีความหมายก่อนที่จะสามารถอ่านเขียนได้อย่างถูกแบบแผน

ชลอสเซอร์ และฟิลลิปส์ (Schlosser & Phillips, 1991) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ภาษาแรกเริ่มหรือ การรู้หนังสือขั้นต้น เป็นทักษะที่ได้รับมาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์อย่างมีความหมายกับภาษาและตัวหนังสือ

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านและการเขียนขั้นต้น รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนดังนี้

เคลย์ (Clay, 1972 cited in Cutting, 1989) ได้แบ่งองค์ประกอบของการอ่านของเด็กไว้ 4 ด้าน คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ ได้แก่ การอ่านจากซ้ายไปขวา การหาหน้าแรก และหน้าสุดท้ายของหนังสือ
2. ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ได้แก่ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับภาพ เสียงกับตัวอักษร

3. เครื่องหมายวรรคตอน

4. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งชี้แนะการคาดคะเน และตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่อ่านด้วยตัวเอง

เคลย์ (Clay, 1975) ได้แบ่งองค์ประกอบของการเขียนของเด็กเป็น 4 ด้าน คือ

1. การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ได้แก่ การใช้ตัวอักษร และ/หรือภาพในการสื่อความหมาย
  2. ทิศทางในการเขียน ได้แก่ การเขียนจากซ้ายไปขวา และบนลงล่าง
  3. วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ได้แก่ การใช้คำพูด ท่าทาง หรือข้อความในการสื่อความหมาย
  4. ความซับซ้อนของความหมาย ได้แก่ การใช้คำหรือประโยคในการสื่อความหมาย
- บุษบง ต้นดวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการอ่านด้านการมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือไว้ดังนี้

1. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมและความคิดรวบยอดต่อไปนี้ การหยิบหนังสือมาเปิดอ่าน ถือหนังสือถูกต้อง พลิกหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าหลัง ดูข้อความจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง ซึ่งส่วนประกอบของหนังสือ ชื่อเรื่อง หน้าทีเริ่มเรื่อง มองข้อความที่เริ่มต้นบนหน้ากระดาษ บอกข้อสังเกตที่แสดงว่ารูปภาพต่างจากตัวหนังสือ และภาพกับตัวหนังสือสัมพันธ์กัน

2. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมและความคิดรวบยอดต่อไปนี้ อ่านหนังสือหรือสัญลักษณ์บางตัวในสิ่งแวดล้อม ซึ่งตัวอักษรที่คุ้นเคย เรียกชื่อตัวอักษรบางตัว ซึ่งคำบางคำ บอกให้ครูบันทึกข้อความที่คิด โยงเสียงตัวอักษรกับรูปตัวอักษร ลองอ่านคำหรือข้อความโดยอาศัยภาพช่วย โดยสังเกตตัวอักษร โดยอาศัยเรื่องราว และ/หรือโดยอาศัยคำใกล้เคียง ดูตัวหนังสือ และพูดตามในขณะที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง เล่านิทานที่คุ้นเคย พร้อมกับชี้ตัวคำบางคำประกอบ

บุษบง ต้นดวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึงความสามารถด้านอื่น ๆ ในการเขียนของเด็ก ได้แก่

1. การเขียนที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย เด็กรู้ว่าคนเราเขียนเพื่อสนองความมุ่งหมายบางอย่าง
2. การจัดองค์ประกอบของงานเขียน แม้ว่าเด็กยังเขียนหนังสือไม่เป็นตัวหรือประโยค แต่เด็กจะรู้ทิศทางในการเขียนจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง รู้จักหยุดความต่อเนื่องของสิ่งที่เขียนเหมือนผู้ใหญ่หยุดเขียนข้อความเมื่อจบประโยค นอกจากนี้เด็กยังรู้จักแยกสิ่งที่วาดออกจากสิ่งที่

เขียนโดยตัดสินใจว่าส่วนใดจะสื่อด้วยภาพและส่วนใดจะสื่อด้วยการเขียน ซึ่งบางครั้งอาจยังไม่เป็นตัว แต่ก็มีลักษณะแตกต่างจากภาพ

นอกจากนี้ กูดแมน (Goodman, 1980) กล่าวถึง ความสามารถพื้นฐานที่ช่วยให้เกิดการรู้หนังสือที่สมบูรณ์มี 5 ประการ ดังนี้

1. ตระหนักถึงตัวหนังสือในสถานการณ์หรือบริบทต่าง ๆ
2. ตระหนักถึงความเชื่อมโยงกันของตัวอักษร
3. เข้าใจรูปแบบและหน้าที่ของการเขียน
4. มีความสามารถในการพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เขียน
5. ตระหนักและเข้าใจภาษาเขียนมีกฎเกณฑ์และวิธีการ

กูดแมน (Goodman, 1980) กล่าวว่า การเริ่มอ่านเริ่มเขียนเกิดขึ้นในบุคคลต่าง ๆ เมื่อบุคคลเหล่านั้นมีความรู้ภาษาเขียนมีความหมาย เด็กจะรู้ภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความคิด ความรู้สึก และคำพูด เด็กจะเริ่มตระหนักว่าภาษาเขียนสร้างความเข้าใจได้อย่างไร และเริ่มคิดว่าภาษาเขียนต้องมีรูปแบบ เริ่มทดลองรูปแบบเหล่านี้ เริ่มรู้สึกละเอียดต่าง ๆ ในชีวิตมีระเบียบ เด็กเริ่มมองหา และทดลองจัดระเบียบภาษาเขียนรู้ว่าภาษาเขียนมีความหมายใช้ภาษาในการทำความเข้าใจ ในการแสดงออกทางความคิดและอารมณ์)

มอร์โรว์ และสมิทซ์ (Morrow & Smith, 1990) กล่าวถึงพัฒนาการการรู้หนังสือในเด็กวัยอนุบาลไว้ดังนี้

1. พัฒนาการการรู้หนังสือเกิดขึ้นมานาน ก่อนที่เด็กจะเริ่มเรียนอย่างเป็นทางการ
2. การรู้หนังสือเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน และสัมพันธ์กับพัฒนาการทางภาษาพูด อ่าน และเขียน
3. การเรียนรู้จะได้รับการส่งเสริมเมื่อการรู้หนังสือเป็นประสบการณ์พื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นในการอ่านและเขียน
4. การเรียนรู้จะได้รับการส่งเสริมในสถานการณ์ทางสังคม ขณะที่เด็กปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนขณะทำกิจกรรมการรู้หนังสือ
5. ถึงแม้ว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้หนังสือของเด็ก จะอธิบายไว้อย่างมีขั้นตอน เด็กสามารถผ่านขั้นตอนเหล่านี้ได้หลายวิธีในช่วงอายุที่ต่างกัน
6. ผู้ใหญ่สามารถแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างเกี่ยวกับการรู้หนังสือ โดยให้เด็กเห็นประโยชน์ของหนังสือและตัวหนังสือด้วยตัวเอง

ทีล และซัลสบี (Teale & Sulzby, 1991) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับ พัฒนาการการรู้หนังสือว่า ความสามารถในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน จะพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และสัมพันธ์กันมากกว่าการเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน

โรสโกส และ นิวมา (Roskos & Neuma, 1994) ได้กล่าวถึงพัฒนาการการรู้หนังสือขั้นต้นด้านการอ่านและการเขียน ไว้ดังนี้

พฤติกรรมบ่งชี้พัฒนาการการอ่านขั้นต้น

1. รู้ความหมายของหนังสือ
2. ถือหนังสือถูกต้อง
3. รู้จักปกหน้าและปกหลังของหนังสือ
4. เปิดหนังสือจากหน้าไปหลัง
5. อ่านเรื่องราวจากภาพ
6. อ่านหนังสือที่ชื่นชอบจากการจำ
7. ลำดับเรื่องราวจากที่ฟัง
8. ท่องคำคล้องจองและร้องเพลง
9. คาดคะเนเกี่ยวกับเรื่องราวจากชื่อเรื่องและคำบรรยายหน้าปก
10. รับรู้ว่าภาษาพูดสามารถถ่ายทอดเป็นตัวหนังสือได้

11. สามารถระบุชื่อตัวอักษรได้

พฤติกรรมบ่งชี้พัฒนาการการเขียนขั้นต้น

1. จิตเขียนและวาดภาพเพื่อสื่อความหมาย
2. แสดงท่าทางหรือบทบาทสมมติขณะวาดหรือเขียนเพื่อการสื่อความหมาย
3. ทดลองเขียนจากซ้ายไปขวา และจากขวาไปซ้าย
4. พัฒนาการตระหนักรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอดของคำ
5. เลียนแบบการสร้างสัญลักษณ์และคำคล้ายผู้ใหญ่
6. สร้างอ่านเสียงตัวอักษรและร่องรอยขีดเขียนของตนเอง
7. วาดรายละเอียดและเพิ่มหัวเรื่องที่เขียน

โฮลดาเวย์ (Holdaway, 1997) กล่าวถึงพัฒนาการทางการอ่านขั้นต้นของเด็กไว้ 3 ด้าน

ดังนี้

1. การมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของตัวหนังสือ
2. การมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของตัวหนังสือ
3. การเห็นความสัมพันธ์ของลักษณะและหน้าที่ของตัวหนังสือ

ชลอสเซอร์ และ ฟิลลิป (Schlosser & Phillip, 1991) ได้อธิบายระดับขั้นพัฒนาการทางการเขียนไว้ดังนี้

1. จี๊ดเจี้ย
2. เขียนเส้นตรง วาดซ้ำ ๆ
3. รูปแบบคล้ายตัวอักษร
4. ตัวอักษรและพยัญชนะต้นเริ่มมีความสัมพันธ์กับคำที่เขียน
5. การสะกดตามกฎเกณฑ์ของตนเอง
6. การสะกดคำที่ถูกต้องตามหลักภาษา

บิสเซกซ์ (Bissex, 1980) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาแรกเริ่มด้านการอ่าน และการเขียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ทั้งสองกระบวนการนี้จะพัฒนาประสานซึ่งกันและกัน การอ่านจะนำไปสู่การเขียน และเมื่อเด็กเขียนเขาจะอ่านในสิ่งที่เขียน ขณะเดียวกันเด็กมีการวางแผนการเขียนและสามารถอภิปรายแผนของตนเองกับผู้อื่น ถ้าหากเด็กได้รับโอกาสเด็กจะเริ่มคิดสะกดคำด้วยตนเอง โดยการเลียนแบบการเขียนที่หลากหลาย (Gentry, 1982; McGee & Rgchgels, 1996; Snow, Burns & Griffin, 1998)

ทีล และ ซัลบีส์ (Teale & Sulzby, 1989, 1992) กล่าวว่าพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว การรับรู้ภาษาขั้นต้นของเด็ก 5 ขวบจะไม่ได้เกิดพร้อม ๆ กันกับการเขียน ทักษะการอ่านสะท้อนถึงพัฒนาการที่คาบเกี่ยวกัน เด็กจะเริ่มใช้แบบแผนการเขียนที่หลากหลายเร็วขึ้น แต่เป็นการจี๊ดเจี้ย ร่องรอยและลายเส้นโดยปราศจากการคำนึงถึงการใช้เสียงแทนอักษร

แคมเบอร์ลิส และ ซัลบีส์ สโนว์ เบิร์น และกริฟฟิน (Kamberlis & Sulzby, 1988; Snow, Burns, and Griffin, 1988) ได้กล่าวถึงการอ่านเขียนขั้นต้นไว้ว่า เด็กจะนำความรู้เกี่ยวกับการออกเสียงมาคิดสะกดคำ โดยระลึกถึงสิ่งที่ได้เขียนหรือจะใช้ภาพสื่อสารเพื่ออ่านซ้ำ

จากทฤษฎี แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่ม สามารถสรุปเป็นแนวคิดได้ว่า การเรียนรู้ภาษาแรกเริ่ม หรือการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยจะอาศัยความรู้และประสบการณ์ของตนเองที่ติดตัวมาตั้งแต่ยังไม่เข้าโรงเรียนด้านการรับรู้และการตระหนักถึงความมุ่งหมายในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการที่เด็กแสดงพฤติกรรมทางการอ่านขั้นต้นและการเขียนขั้นต้นที่ละเล็กทีละน้อยก่อนการอ่านและเขียนอย่างเป็นทางการ เช่น ความสนใจในการอ่าน การมีความรู้เกี่ยวกับหนังสือและตัวหนังสือการจับใจความจากสิ่งที่อ่าน ความสนใจในการเขียน การประมวลความคิดเพื่อถ่ายทอดเป็นภาษาเขียนและการมีความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการเขียน

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice [DAP])

แนวการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการมีพื้นฐานจากทฤษฎีของดิวอี้ (Dewey), ไวทสกี (Vygotsky), เปียเจต์ (Piaget) และ อีริกสัน (Erikson) ที่สะท้อนปรัชญาการศึกษาแนวปฏิสัมพันธ์นิยม (Bredekamp, 1987; Rosegrant, 1992) ความสำคัญของแนวคิดนี้มีหลักการว่า เด็กสร้างความรู้ด้วยตนเองการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและทางกายภาพ เนื่องจากเด็กมีแรงจูงใจและการชี้นำตนเอง การจัดการเรียนรู้จึงควรใช้ประโยชน์จากแรงจูงใจของเด็กที่ต้องการสำรวจทดลองและการสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง การเล่นตามธรรมชาติของเด็กสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ โดยการจัดโอกาสสำหรับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ที่จะช่วยให้เด็กได้ควบคุมสภาพแวดล้อมได้ด้วยตนเอง และส่งเสริมความสามารถในการควบคุมตน ความคิดเชิงนามธรรมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับบทบาทครูนั้นเป็นทั้งผู้ให้แนวทาง ผู้สังเกต ผู้สนับสนุน ผู้สร้างสถานการณ์และสร้างช่วงเวลาที่เป็นธรรมชาติในการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับเด็ก และมีการปฏิบัติที่สะท้อนความเหมาะสมกับอายุและความต้องการของเด็กแต่ละคนผ่านการเรียนรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์ การร่วมกันทำงาน และการแก้ปัญหา (Novick, 1996)

เบรเดแคมป์ และ คอปเปล (Bredekamp & Copple, 1997, pp. 8-9) และ วรรณาทธิกุลไทย (2540 อ้างถึงในอรพรรณ บุตรกัตัญญ, หน้า 14) ได้สรุปแนวคิดสำคัญของการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการว่าหมายถึงวิถีทางในการพัฒนาเด็กวัยแรกเกิด – 8 ปี ที่ยึดหลักการพัฒนาเด็กครบทุกด้านบนพื้นฐานของความรู้ที่สำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับวัยตามแนว DAP ประกอบด้วยองค์ความรู้ 3 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสื่อ ปฏิสัมพันธ์ หรือประสบการณ์ที่ทำทาบ ปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงอายุของเด็กปฐมวัย
2. ความสนใจ และความต้องการของเด็กที่แตกต่างกันรายบุคคล ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องคำนึงถึงเพื่อจะได้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและตอบสนองให้เหมาะสมกับเด็กรายบุคคล
3. บริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องคำนึงถึงเพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าเด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีความหมาย สอดคล้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในชีวิตจริง และยอมรับนับถือในตัวเด็กโดยให้เด็กมีส่วนร่วมเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก

สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (NAEYC) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ นับเป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับเด็กทุกคน เนื่องจากแนวดังกล่าวนี้ประกอบด้วยบทบาทในการเป็นผู้นำของครูในการตัดสินใจวางแผนหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กที่แตกต่างกันรายบุคคล ซึ่งใช้กระบวนการที่มุ่งเน้นให้ครูและเด็กมีปฏิสัมพันธ์ตามข้อกำหนดในหลักสูตรที่มีความหมายต่อตัวเด็ก รายละเอียดมีดังต่อไปนี้ (Bredekamp & Rosegrant, 1992, p.32)

1. หลักสูตรที่มีความหมายควรตั้งอยู่บนพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ของเด็กซึ่งเริ่มจากการตระหนักรู้ การสำรวจค้นคว้า การซักถาม และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
  2. หลักสูตรควรคำนึงถึงการพัฒนาการเด็ก โดยองค์รวมและการเน้นเด็กเป็นสำคัญ
  3. หลักสูตรควรจัดมุ่งให้เด็กเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างซึ้งลึกและบูรณาการประสบการณ์สำคัญที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
  4. หลักสูตรควรสะท้อนความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละคนอย่างเหมาะสม
  5. หลักสูตรควรตั้งอยู่บนพื้นฐานสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงและมุ่งเน้นหลักคุณธรรมอย่างมีเหตุผล
  6. หลักสูตรควรเกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการโต้ตอบหรือการมีปฏิสัมพันธ์
- นภเนตร ธรรมบวร (2549, หน้า45) ได้กล่าวถึงการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. หลักสูตรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
2. หลักสูตรส่งเสริมพัฒนาการองค์รวมและมีความหมาย สัมพันธ์กับชีวิตของเด็ก
3. หลักสูตรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมของเด็ก และส่งเสริมความรู้ศึกษาด้านบวกของเด็กต่อการเรียนรู้และความสัมพันธ์ทางบวกต่อครอบครัวของเด็ก
4. หลักสูตรส่งเสริมความสามารถทางการคิด การให้เหตุผล การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
5. หลักสูตรคำนึงถึงความต้องการทางกายภาพของเด็ก และส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง การประสบความสำเร็จ และความสนุกสนานในการเรียนรู้

นอกจากนี้เบรดแคมป์และคอปเปล (Bredekamp & Copple, 1997 อ้างถึงใน อรพรรณ บุตรกัตัญญ, หน้า 25-46) ยังกล่าวถึงการปฏิบัติที่เหมาะสมและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเกิดขึ้นภายในบริบทที่สนับสนุนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ระหว่างเด็กกับเด็ก ระหว่างครูด้วยกันและระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างสังคมความรู้ และการให้ความสำคัญในความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันภายในกลุ่มที่เด็กทั้งหมดสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้ รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้ภาษา

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
1. การส่งเสริมบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้	ก. ครูสร้างความมั่นใจให้เด็กรู้สึกให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม สนับสนุนการเริ่มต้นมิตรภาพที่ดีของเด็กและให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันเช่นเดียวกับการเรียนรู้จากผู้ใหญ่	ก. ครูไม่ได้สร้างความรู้สึกลงใจในการมีส่วนร่วมของเด็กในกลุ่ม ครูห้ามปราม การพูดคุย ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเด็กที่ขาดทักษะทางสังคมหรือเข้ากับเพื่อนไม่ได้
	ข. ครูพัฒนาความมั่นใจในตนเองและความรู้สึกที่ดีของเด็กด้วยการให้เด็กทำงานที่มีความหมาย สามารถประสบความสำเร็จได้ และเพิ่มความท้าทายมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้	ข. ครูให้เด็กทำงานในรูปแบบเดิม ๆ ทำให้ไม่เกิดความท้าทายและคาดหวังให้เด็กทำในสิ่งที่เกินความสามารถที่แท้จริงของเด็ก
	ค. ครูนำข้อมูลเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน มาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรม	ค. ครูพยายามให้เด็กทุกคนฝึกทักษะย่อยที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน และครูจัดสิ่งแวดล้อมแบบเดิมกับเด็กทุกกลุ่ม ไม่มีการประชุมคัดให้สอดคล้องกับเด็ก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
2. การส่งเสริมกลุ่มและการตอบสนองความต้องการรายบุคคล	ก. ครูใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกันของกลุ่ม จัดกิจกรรมกลุ่มให้เด็กและจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าร่วม	ก. ครูไม่ใช้เทคนิคการคุมชั้นเรียนปล่อยให้เด็กพูดคุยกันเอง ไม่สนใจช่วยเหลือเด็กที่เพื่อนไม่ชอบหรือเข้ากับเพื่อนไม่ได้ให้สามารถเข้ากลุ่มได้
	ข. ครูนำวัฒนธรรมและภาษาที่บ้านของเด็กเข้าสู่โรงเรียน เด็กเรียนรู้ที่จะยอมรับและชื่นชมความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	ข. ครูไม่ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว บริบททางสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ และภาษา มาใช้ในชั้นเรียน
3. สิ่งแวดล้อมและตารางเวลา	ค. ครูตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานและการเล่นร่วมกันโดยสร้างโอกาสในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยที่เด็ก ๆ เลือกกลุ่มกันเองหรือครูจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่เพื่อสร้างความรู้สึกของการมีส่วนร่วม	ค. ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการพูดคุยกับเด็กทั้งชั้นเรียนและคาดหวังให้เด็กทำสิ่งเหมือน ๆ กันในเวลาเดียวกัน ครูจัดกลุ่มหรือทีมแข่งขันให้เด็กเสมอโดยใช้อายุเพศหรือสิ่งอื่น ๆ เป็นเกณฑ์
	ก. ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในการเรียนรู้และสำรวจสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสะดวกและเหมาะสมทั้งต่อเด็กและผู้ใหญ่ และเหมาะสมกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม และสถานการณ์	ก. ครูไม่ได้จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมหรือจัดไว้อย่างไม่เป็นระเบียบ ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์หรือสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย ทำทนาย และน่าสนใจ จัดสิ่งแวดล้อมที่จำกัดการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็ก และโอกาสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	<p>ข. ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่คำนึงถึงความปลอดภัย มีการแนะนำอย่างเอาใจใส่ รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กทำได้ด้วยตนเอง และสนับสนุนให้เด็กทำในสิ่งที่ท้าทายภายในขอบเขตความสามารถของตน</p> <p>ค. ครูจัดตารางกิจกรรมประจำวัน โดยคำนึงถึงช่วงเวลาในการทำกิจกรรมและการพักผ่อน</p>	<p>ข. ครูไม่คำนึงถึงความปลอดภัยในการจัดสิ่งแวดล้อม ขาดความเอาใจใส่ในการดูแล และให้คำแนะนำเด็กไม่มีโอกาสในการเล่นอุปกรณ์สนามเด็กเล่น เครื่องมือ งานไม้ อุปกรณ์ทำครัวหรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้</p> <p>ค. ครูจัดตารางประจำวันที่มีช่วงของการทำกิจกรรมมาก จนเด็กไม่ได้พักผ่อนหรือจัดเป็นช่วงสั้น ๆ ไม่ต่อเนื่อง</p>

2. การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

แนวปฏิบัติที่เหมาะสมด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมุ่งเน้นให้ครูรับผิดชอบต่อสุขภาพ พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่สร้างความมั่นคงทางสุขภาพ สังคมและอารมณ์ และเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางภาษาและทางสติปัญญา โดยที่เด็กเป็นผู้สร้างความเข้าใจจากการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยได้รับประโยชน์จากการริเริ่ม การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูควรสร้างความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างการเรียนรู้ที่เด็กริเริ่มด้วยตนเองกับแนวทางและการสนับสนุนจากผู้ใหญ่

นอกจากนี้ครูควรรับผิดชอบพัฒนาการของเด็กและจัดโอกาสพิเศษเพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะที่สำคัญ ครูควรใช้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กกำหนดช่วงกิจกรรมสื่ออุปกรณ์และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มหรือเด็กเป็นรายบุคคล ความรู้นี้ใช้ในการเชื่อมโยงกับความรู้เกี่ยวกับบริบทและความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโต รูปแบบ ความเข้มแข็ง ความต้องการ ความสนใจและประสบการณ์ของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อออกแบบหลักสูตร

ประสบการณ์การเรียนรู้ และแนวทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การปฏิบัติด้านการสอนที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
1. ประสบการณ์การเรียนรู้	<p>ก. ครูใช้สื่อ อุปกรณ์ กิจกรรม และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเด็ก ส่งเสริมความสนใจ การมีส่วนร่วมและการพัฒนานวัตกรรมของเด็กด้วยการใช้สื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย</p> <p>ข. ครูสร้างโอกาสให้เด็กได้วางแผนและเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองจากเนื้อหาการเรียนรู้และการจัดโครงการที่มีพื้นฐานจากความสนใจและความสามารถที่แตกต่างกันของเด็ก มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การสร้างสรรค์ทางศิลปะ การมีประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกม คนตรีและคอมพิวเตอร์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติตามความเป็นจริง เช่น การทำร้านอาหาร</p>	<p>ก. ครูใช้แบบฝึกหัด แผ่นกา เครื่องหมาย บัตรคำ และวัสดุอื่น ๆ ที่เน้นฝึกปฏิบัติมากกว่าการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในระดับสูงขึ้นหรือเชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมทางสติปัญญาและทางสังคม</p> <p>ข. ครูเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กทำโดยไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกรวมทั้งวางแผนการทำงานให้เด็กปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามแบบอย่างเตรียมไว้แล้วและครูให้เด็กทำสิ่งซ้ำ ๆ เดิมทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้น้อยจากอุปกรณ์เดิม ๆ และไม่เกิดความท้าทาย</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
2. ภาษาและการติดต่อสื่อสาร	<p>ก. ครูพูดคุยกับเด็กอย่างสม่ำเสมอทั้งรายบุคคลและกลุ่ม มีการพูดที่ชัดเจน ฟังการตอบสนองของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กพูดคุยกัน โดยสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์จริงของเด็ก เหตุการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้เด็กอธิบายขั้นตอนการทำงานความคิดและผลงานที่เด็กทำขึ้น</p> <p>ข. ครูร่วมประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการฟังและการสังเกตอย่างตั้งใจของเด็ก ให้เด็กได้อธิบาย เหตุการณ์ ฟังเพื่อน ถามคำถาม และตอบคำถามด้วยความคิดของตนเอง</p>	<p>ก. ครูควบคุมการสนทนาในชั้นเรียน ครูห้ามปรามการพูดคุย และลงโทษเด็กที่พูดคุยหรือพูดโดยไม่รอให้ครูเรียก เป็นกรสื่อสารทางเดียวกับเด็ก ทั้งกลุ่มมากกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูพูดกับเด็กเป็นรายบุคคลเมื่อต้องการว่ากล่าว และฝึกฝนให้มีระเบียบวินัยเท่านั้น พูดข่มขู่เด็ก ถามคำถามโดยไม่ต้องการคำตอบที่แท้จริงจากเด็ก หรือใช้คำพูดแบบเด็ก ๆ กับเด็ก</p> <p>ข. ครูให้เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ฟังอย่างเงียบ ๆ ดูหรือท่องจำในสิ่งที่ต้องใช้เวลาานาน ๆ โดยคาดหวังความเข้าใจของเด็กตลอดเวลา ไม่ได้วางแผนล่วงหน้าสำหรับเวลาที่เชื่อมต่อของกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เด็กต้องเสียเวลารอคอย</p>
3. กลยุทธ์การสอน	<p>ก. ครูสังเกตและมีส่วนร่วมกับเด็กเป็นรายบุคคลและกลุ่ม โดยการวางแผนและเปิดโอกาสให้เด็กเลือก ประสบการณ์การเรียนรู้ ช่วยขยายขอบเขตของความรู้จนถึงขีดสุดของความสามารถของเด็ก ช่วยเหลือให้เด็กพัฒนาทักษะและความเข้าใจใหม่ ๆ</p>	<p>ก. ครูไม่กระตือรือร้นในการส่งเสริมการเล่น การสำรวจ การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ของเด็ก เด็กพัฒนาทักษะและความรู้ด้วยตนเองโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากครูและครูให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่มีคำตอบถูกหรือผิดเพียงคำตอบเดียว โดยไม่</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	<p>โดยการเลือกใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การใช้คำถาม การให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ การแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการเพิ่มสื่ออุปกรณ์และที่ความคิดซับซ้อนมากขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ และการจัดโอกาสในการทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน</p>	<p>คำนึงถึงสิ่งที่เด็กไม่เข้าใจและทำไม่ได้ อีกทั้งไม่รู้จักวิธีการชักจูงให้เด็กแก้ปัญหาในทางที่เหมาะสม</p>
	<p>ข. ครูกระตุ้น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กในการเล่นและเลือกกิจกรรม ขยายความคิดและการเรียนรู้จากกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม โดยการตั้งปัญหา ถามคำถาม ให้ข้อเสนอแนะ ชื่นชมผลงานและมีการเตรียมข้อมูลอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการทำงานในระดับต่อไป</p>	<p>ข. ครูไม่ได้ช่วยเหลือเด็กให้รู้จักใช้เวลา และขัดขวางการทำกิจกรรมของเด็กที่ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก มากกว่าการช่วยเหลือเด็กในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ใช้การลงโทษโดยการแยกเด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและครู ไม่ได้ส่งเสริมการเล่นและการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเรียนรู้ของเด็ก</p>
	<p>ค. ครูสร้างโอกาสให้เด็กวางแผน คิดสะท้อนความคิด และทำซ้ำด้วยตนเอง มีส่วนร่วมกับเด็กในการอภิปรายและนำเสนอกิจกรรมหรือสร้างแบบช่วยเด็กในการพัฒนามโนทัศน์และสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จากความเข้าใจในสิ่งที่เด็กรู้และคิด</p>	<p>ค. ครูคาดหวังให้เด็กตอบคำถามให้ถูกเพียงคำตอบเดียว สมมติฐานของเด็กที่เกิดจากความไม่รู้เป็นคำตอบที่ผิดมากกว่าที่จะถามว่าเด็กคิดอย่างไร ไม่เข้าร่วมในการสนทนาของเด็ก และไม่กระตุ้นให้เด็กอธิบายความคิดผ่านวิธีการทางอวัจนภาษา นอกจากนี้ครูต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด ทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะทบทวน</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	<p>ง. ครูสร้างโอกาสให้เด็กเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การให้ความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือการเจรจาตกลงร่วมกัน เพื่อการแก้ปัญหาโดยผ่านทางประสบการณ์กลุ่มแบบต่าง ๆ</p>	<p>ประสบการณ์ในเรื่องเดิม ๆ อีกทั้งไม่ได้จัดเวลาในการส่งเสริมให้เด็กพัฒนามโนทัศน์ และทักษะต่าง ๆ</p> <p>ง. ครูให้เด็กทำงานรายบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ใช้คำสั่งกับเด็กทั้งกลุ่ม ไม่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน และไม่ได้ใช้กลยุทธ์การสอนต่าง ๆ ที่สนับสนุนความสามารถทางสังคมของเด็ก</p>
4. การตั้งใจและการแนะนำ	<p>ก. ครูตั้งใจให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก ให้กำลังใจเพื่อเชื่อมโยงสู่ทักษะการปฏิบัติหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ขอมรับการดำเนินงานของเด็กด้วยการเสนอความคิดเห็นเฉพาะให้แก่เด็กและให้คำแนะนำ มีการวางแผนการศึกษารายบุคคลของเด็กพิเศษ โดยการสังเกตสิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และช่วยเหลือเด็กให้พัฒนาทักษะทางสังคมและการควบคุมตน</p>	<p>ก. แรงจูงใจภายในซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้และการร่วมมือของเด็กที่ลดน้อยลง ให้รางวัลหรือสิทธิพิเศษที่เป็นแรงจูงใจภายนอกหรือใช้วิธีการขู่ว่าจะถูกทำโทษ ไม่ได้ให้ความสนใจกับเด็กพิเศษหรือลงโทษในสิ่งที่เด็กทำผิดพลาดมากกว่าที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีระดับความยากเหมาะสมกับความสามารถของเด็กและชมเชยเด็กทุกครั้งอย่างไม่มีความหมายทำให้แรงจูงใจของเด็กในการทำสิ่งต่าง ๆ ลดน้อยลง</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	<p>ข. ใช้เทคนิคการแนะแนวทางบวก เช่น การเป็บบแบบอย่าง การส่งเสริมพฤติกรรมที่คาดหวังให้เด็กทำกิจกรรมในสิ่งที่ยอมรับได้ สร้างข้อจำกัดที่ชัดเจนสำหรับพฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้และเป็นอันตราย เพื่อช่วยลดความยุ่งยากในการพัฒนาทักษะทางสังคม และการปรับตัวของเด็ก อดทนต่อความผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเด็ก โดยคิดว่าเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเด็กไม่จำเป็นต้องแก้ไขได้ทุกเรื่อง</p>	<p>ข. ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการลงโทษ พฤติกรรมที่ไม่สามารถยอมรับได้ คำหิเด็กที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซ้ำแล้วซ้ำอีก ใช้การลงโทษที่ไม่สัมพันธ์กับการกระทำ หรือการตัดสินข้อขัดแย้ง และครูไม่ได้สร้างความเข้าใจ และความชัดเจน โดยการให้เหตุผลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ยอมรับได้ ไม่ช่วยเด็กในการสร้างหรือเรียนรู้กฎของกลุ่ม และแสดงความรับผิดชอบได้</p>

3. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การปฏิบัติที่เหมาะสมในการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการควรคำนึงถึงสาระของหลักสูตรกำหนดด้วยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ การบูรณาการสาระสำคัญ ทักษะ กระบวนการ คุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม ความต้องการของผู้ปกครอง และโดยการพิจารณาอายุและประสบการณ์ของผู้เรียน รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
1. เป้าหมายและเนื้อหาของหลักสูตร	<p>ก. เป้าหมายหลักสูตรประกอบด้วย การเรียนรู้ในทุกพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ภาษา และสุนทรียภาพ</p>	<p>ก. เป้าหมายหลักสูตรแคบ มุ่งที่พัฒนาการเพียงด้านเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงความสัมพันธ์กันของพัฒนาการทุกด้านของเด็ก เป้าหมายการศึกษาไม่ชัดเจนหรือไม่เป็นที่ยอมรับ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	<p>ข. สารระของหลักสูตรประกอบด้วย สารระด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม บูรณาการผ่านหัวเรื่องของ โครงการการเล่น หรือประสบการณ์ การเรียนรู้อื่น ๆ ทำให้เด็กพัฒนา มโนทัศน์และเชื่อมโยงสาขาวิชาต่าง ๆ ได้จากการทำกิจกรรม เช่น การสำรวจ ในรูปแบบต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ การทำศิลปะ การใช้วัสดุธรรมชาติ</p>	<p>ข. เด็กเรียนรู้และพัฒนาทาง สติปัญญาโดยการแยกสารระสำคัญ ด้านต่าง ๆ ออกจากกัน ไม่มี การบูรณาการ สร้างหลักสูตรที่เน้น เนื้อหามากกว่าที่จะสร้างขึ้นจาก ลักษณะทางพัฒนาการของเด็กและ ทักษะที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้</p>
2. แนวคิดของ หลักสูตร	<p>ก. ครูใช้แนวคิดที่หลากหลายในการ พัฒนาทักษะทางภาษาและการรับรู้ หนังสือของเด็กผ่านประสบการณ์ที่มีความหมายในทุก ๆ วัน เช่น การฟัง และอ่านเรื่อง ทักษะศึกษา การ เขียนเรื่องตามคำบอกของเด็ก แผนภูมิ การเล่นเกม และการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ การทดลองเขียนโดยการวาดและลอกเลียนแบบ การใช้การ สะกดคำด้วยตนเอง มีการอ่านหนังสือ ให้เด็กฟัง และการเล่าเรื่องในบริบทที่ แตกต่างกัน ทั้งในกลุ่มเล็ก รายบุคคล และกลุ่มใหญ่ ทำให้เด็กมีโอกาส พัฒนาการตระหนักถึงสิ่งพิมพ์ การ รับรู้เรื่องราว ชื่นชมกับวรรณกรรม และมีความเข้าใจในการใช้คำที่เขียน</p>	<p>ก. ครูยึดติดลำดับขั้นในการสอนอ่าน และเขียน เช่น เด็กต้องมีความ เชี่ยวชาญในทักษะการอ่านทั้งหมด ก่อนที่จะอ่านหนังสือ ใช้แนวคิด เดียวกับเด็กทุกคน ไม่สนใจในสิ่งที่ เด็กทำได้และทำไม่ได้ แนะนำให้เด็ก รู้จักตัวหนังสือทีละตัวก่อนที่จะรู้จัก คำ และเด็กบางคนสับสนเนื่องจาก ไม่เข้าใจข้อมูลที่ถูกแยกออกเป็น ส่วน นอกจากนี้ ครูไม่ได้ส่งเสริม ความสามารถทางภาษา และการรู้ หนังสือของเด็ก ไม่ส่งเสริมการ สนทนา หรือความสนใจ และ ความรู้ของเด็กเกี่ยวกับหนังสือ และ สิ่งพิมพ์ ครูอ่านหนังสือให้เด็ก ฟังเป็นครั้งคราวกับเด็กทั้งกลุ่มเสมอ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	แตกต่างกัน โดยเฉพาะชื่อตัวอักษรการรวมเสียง การระลึกคำที่มีความหมายต่อเด็ก รวมทั้งคำที่ใช้และพบเห็นบ่อย	
	<p>ข. ครูใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการพัฒนามโนทัศน์ และทักษะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม สุขภาพ อนามัย และเนื้อหาสาระอื่น ๆ ผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น ออกแบบกิจกรรมให้เด็กค้นหา การแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม การสร้างบล็อก การดวงทราย น้ำ หรือส่วนผสมสำหรับการทำอาหาร การสังเกตและบันทึกการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม ทำงานไม้และใช้เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ในการใช้สำรวจสัตว์พืช ใช้สื่อทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว และแสดงให้เด็กเข้าใจรู้สึก เรียนรู้ และปฏิบัติอย่างมีความสุข</p>	<p>ข. การจัดการเรียนรู้มุ่งไปที่การพัฒนาทักษะที่แยกจากกันผ่านการจดจำ และวิธีการเก่า ๆ เช่น วงกลมรอบข้อความในแบบฝึกหัด การจดจำ การท่องจำคำคล้องจอง คำซ้ำ และการใช้บัตรคำ นอกจากนี้ ครูไม่เอาใจใส่ และไม่มีส่วนร่วมในการทำงานของเด็กรวมทั้งไม่หาโอกาสที่จะสนับสนุนพัฒนาการทางสติปัญญาผ่านกิจกรรมการเล่น และกิจกรรมประจำวัน</p>
	<p>ค. ครูสร้างโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางสุนทรียภาพ และแสดงความคิดเห็นผ่านศิลปะ และดนตรี ให้เด็กได้ทดลองเล่นละครในรูปแบบต่าง ๆ เล่นดนตรี และเต้นรำเพื่อความสนุกสนาน ใช้สื่อศิลปะที่หลากหลาย</p>	<p>ค. ครูจัดกิจกรรมทางศิลปะและดนตรีเพียงหนึ่งกิจกรรมต่อสัปดาห์ ไม่มีการเชื่อมโยงเป้าหมายและกิจกรรม ไม่ได้ช่วยเหลือเด็กให้ได้รับความรู้และทักษะจากศิลปะและดนตรี ให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะและดนตรีตามที่ได้จัดไว้ในเวลาที่</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	เช่น สีเทียน สีเมจิก และดินเหนียวที่มีประโยชน์สำหรับการแสดงออกที่สร้างสรรค์ และการเป็นตัวแทนของความรู้สึกนึกคิด	ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น เช่น การระบายสีตามรูปแบบที่กำหนด การเขียนแบบรูปแบบของสิ่งประดิษฐ์ที่ครูทำ หรือทำตามที่ครูกำหนด
	ง. ครูให้เด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวอย่างอิสระตลอดทั้งวัน วางแผนกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมที่สมดุลทั้งการวิ่ง การกระโดด และการเคลื่อนไหวที่ใช้พลังงานในการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	ง. ครูให้เด็กทำกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ทั้งในร่ม และกลางแจ้งเพียงวันละ 1 ครั้งหรือน้อยกว่า จำกัดการเล่นกลางแจ้งเพราะคิดว่าเป็นการเสียเวลา และครูไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลางแจ้งกับเด็ก โดยใช้เป็นช่วงเวลาพัก หรือเวลาที่เด็กใช้พลังงานส่วนเกินมากกว่าเป็นส่วนเติมเต็มของการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็ก
	จ. ครูจัดโอกาสให้เด็กพัฒนากล้ามเนื้อย่อยผ่านกิจกรรมการเล่น เช่น การปีก หมุด การร้อยเชือก การเล่นเกมตัดต่อ การวาดรูประบายสี การปั้น การตัด ผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	จ. ครูให้เด็กทำงานที่ใช้กล้ามเนื้อย่อยติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือยากเกินไป จำกัดการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อย่อยด้วยการคัดลายมือ ระบายสี แบบฝึกหัด
	ฉ. ครูสนับสนุนให้เด็กได้ปฏิบัติและพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่น การสวมเสื้อผ้า การเข้าห้องน้ำ การบริการและการรับประทานอาหารด้วยตนเอง และการช่วยเก็บของเล่น ครูอดทนกับเหตุการณ์ที่เกิดจากการเข้าห้องน้ำไม่ทัน การอาเจียน และการทำงานไม่สำเร็จในบางครั้งของเด็ก	ฉ. ครูช่วยเด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพื่อให้รวดเร็วและลดความยุ่งยากแสดงความโกรธหรือทำให้เด็กอาย เมื่อเด็กเข้าห้องน้ำไม่ทัน หรืออาเจียน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
3. การต่อเนื่องของพัฒนาการและการเรียนรู้	การวางแผนให้เด็กสำรวจ พัฒนามโนทัศน์และการสืบสวนที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เข้าใจได้ง่ายในระดับอายุของเด็ก เช่น ประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ในการสำรวจ สังเกตการเปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ โดยที่ครูมีความรู้เกี่ยวกับความต่อเนื่องของพัฒนาการ และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล	เนื้อหาสาระของหลักสูตรง่าย และน่าสนใจสำหรับเด็กมีการคาดหวังและประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ให้เด็กได้แสดงความสามารถเพียงเล็กน้อยในการเขียนจำนวน หรือมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และหลักสูตรไม่เหมาะสมกับความสามารถทางสติปัญญา และลักษณะของพัฒนาการ ทำให้เด็กไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูสอน ขาดความต่อเนื่องในการเรียนรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ และการประยุกต์ให้เหมาะสมกับเด็กในช่วงอายุนี้
4. ความสอดคล้องและประสิทธิผลของหลักสูตร	ก. ครูตระหนักว่าหลักสูตรควรตอบสนองความคิดและความสนใจของเด็ก โดยครูวางแผนจากหลักสูตรที่ช่วยให้เด็กบรรลุความสำเร็จในเป้าหมายทางพัฒนาการและการเรียนรู้ที่สำคัญ เด็กได้ใช้ความรู้จากเนื้อหาที่ชอบและน่าสนใจอย่างเหมาะสมกับอายุและประสบการณ์ของเด็ก	ก. ครูใช้แผนของหลักสูตรที่กำหนดไว้แล้วโดยปราศจากการประยุกต์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กหรือบริบทเฉพาะที่เปลี่ยนแปลงได้ รวมทั้งการไม่ได้คำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบันหรือเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	<p>ข. กรูวางแผนหลักสูตรที่ตอบสนองบริบททางวัฒนธรรม และประสบการณ์ของเด็ก จัดกิจกรรมและสื่ออุปกรณ์เตรียมไว้เพื่อช่วยในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็ก สร้างความเข้าใจในทัศนคติใหม่ สร้างความหมายร่วมกัน ด้วยการยอมรับนับถือ เคารพและชื่นชมกับความแตกต่างและความเหมือนระหว่างบุคคลทั้งในด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม อายุ ความสามารถ และเพศในบทบาทที่แตกต่างกัน</p>	<p>ข. กรูวางแผนหลักสูตรที่สร้างประสบการณ์ไม่เพียงพอและไม่มีเหตุผลที่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ของเด็กและไม่ได้ให้ความสนใจภูมิหลังทางวัฒนธรรมและภาษา ละเลยความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอย่างควบคุมและหลักสูตรพหุวัฒนธรรมไม่ได้เชื่อมโยงอย่างมีความหมายจากประสบการณ์ของเด็ก ประเพณีหรือวัฒนธรรมมีการถ่ายทอดอย่างไม่สมบูรณ์ หรือถูกแบ่งแยกจากวัฒนธรรมหลักที่เป็นมาตรฐาน</p>

4. การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล จำเป็นสำหรับการวางแผนการปฏิบัติหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินและหลักสูตรได้รับการบูรณาการ โดยครูมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องด้วยการสังเกต เพื่อนำไปปรับปรุงวัตถุประสงค์การสอนและการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

การประเมินที่เที่ยงตรงสำหรับเด็กเป็นสิ่งที่ยากเพราะว่าพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กรวดเร็ว ไม่สม่ำเสมอ เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวและฝังอยู่ในบริบททางวัฒนธรรมและภาษาที่เฉพาะ รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
วิธีการประเมิน	<p>ก. ครูประเมินเด็กด้วยการสังเกต ความก้าวหน้า การตรวจสอบตัวอย่างงานและเอกสารทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการประยุกต์หลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางพัฒนาการ มีการสื่อสารกับผู้ปกครอง และนำผลการประเมินเด็กมาใช้ในการประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษา</p> <p>ข. โรงเรียนรับเด็กทุกคนเข้าเรียนตามเกณฑ์ โดยไม่คำนึงถึงระดับพัฒนาการ และสิ่งที่เด็กเรียนรู้มาก่อน ครูช่วยเหลือเด็กในการพัฒนาและเรียนรู้ ประยุกต์การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการทางพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อเด็กจะใช้แหล่งข้อมูลจากการสังเกตโดยครู ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมในการนำมาวินิจฉัยและวางแผนสำหรับเด็กพิเศษ</p>	<p>ก. ครูประเมินความก้าวหน้าของเด็กโดยวัดจากวิธีการที่เด็กปฏิบัติตาม ความคาดหวัง และการทำแบบวัด ความพร้อมได้ดี ผลการทดสอบนำมาใช้ในการจัดกลุ่มเด็กหรือบอกความพร้อมของเด็ก ไม่ได้ให้ข้อมูลความเข้าใจหรือความก้าวหน้าของเด็กว่ามากหรือน้อยเช่นไร นอกจากนี้ครูไม่ได้คำนึงถึงสิ่งที่เด็กทำและไม่สนับสนุนการเรียนรู้หรือพัฒนาการของเด็ก ไม่มีการสังเกตและการประเมินความก้าวหน้าหรือความต้องการของเด็ก ไม่มีการประเมินสิ่งที่เด็กแตกต่างจากที่ควรจะเป็น การประเมินไม่เป็นระบบและไม่มี การติดตามผล</p> <p>ข. โรงเรียนใช้แบบทดสอบความพร้อมหรือสัมฤทธิ์ผลเป็นเกณฑ์เพียงอย่างเดียวในการเข้าชั้นหรือรับรองว่าเด็กต้องเรียนซ่อมเสริม และไม่รับเด็กที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนเพราะไม่ผ่านการทดสอบหรือการพิจารณาว่าเด็กขาดความพร้อม เด็กเรียนซ้ำชั้นและไม่ได้เข้าเรียน โดยการพิจารณาจากการคาดหวังที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถทางวิชาการ ทางสังคม และการช่วยเหลือตนเอง</p>

5. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังที่บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1974 cited in Spodex & Saracho, 1992) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเด็ก ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูควรปฏิบัติ รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
การสื่อสารกับผู้ปกครอง	ครูให้ความร่วมมือกับผู้ปกครอง และมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้ปกครองมั่นใจว่าการเรียนรู้และความต้องการทางพัฒนาการของเด็กได้รับการตอบสนอง รับฟังผู้ปกครองทำความเข้าใจเป้าหมาย และสิ่งที่คุณปกครองต้องการสำหรับเด็ก และเคารพต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมและครอบครัว	ครูติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เมื่อเด็กมีปัญหาและเกิดข้อขัดแย้งเท่านั้น ผู้ปกครองเห็นว่าครูมีความเชี่ยวชาญมากกว่าทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเด็ก
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ก. ครูและผู้ปกครองตัดสินใจและทำงานร่วมกันในด้านวิชาการที่สนับสนุนพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างในความคิดเห็น ครูสนใจและมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลของเด็กจากผู้ปกครองเพื่อนำมาใช้ในการประเมินความก้าวหน้า การประเมินผลและการวางแผน กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ	ก. ครูตำหนิผู้ปกครองเมื่อเด็กมีปัญหา เรียกร้องให้ผู้ปกครองลงโทษเด็กที่บ้านเมื่อเด็กฝ่าฝืนกฎของโรงเรียน หรือยอมทำตามความต้องการของผู้ปกครองแม้ว่าจะเกิดผลเสียจากการปฏิบัติสิ่งเหล่านั้น

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
	ข. ผู้ปกครองได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีเสมอ จัดตารางเวลาให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็กอย่างสะดวก เช่น การสังเกต การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การแข่งขันทักษะต่าง ๆ หรือการทำงานอดิเรกและมีการเยี่ยมบ้านของเด็ก	ข. ครูคิดว่าการเชื่อมสถานศึกษาของผู้ปกครองเป็นการเข้ามาก้าวล่วงการทำงาน พูดยุติในสิ่งที่ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกไม่อยากมา เช่น ลูกคุณมีพฤติกรรมดีวันนี้ถ้าคุณไม่มา ความร่วมมือจากผู้ปกครองมีให้น้อยเพราะคิดว่าจะเข้าไปทำให้เกิดความไม่ เป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียน

6. นโยบายของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นบุคคลสำคัญในการริเริ่มนโยบายสถานศึกษาร่วมกับครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมครูให้ปฏิบัติต่อเด็กอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ดังนั้น นโยบายของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรตระหนักเพื่อจะได้ดำเนินการให้เหมาะสมกับเด็กรายบุคคล รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 7 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 นโยบายของสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
คุณสมบัติของผู้สอน	ครูจบปริญญาตรีทางการศึกษา ปฐมวัยหรือพัฒนาการเด็ก และมีประสบการณ์ในการทำงานกับเด็ก ได้รับการรับรองคุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญในกิจกรรมทางพัฒนาการ ให้โอกาสครูในการวางแผนการปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	ครูไม่ได้จบทางด้านการศึกษา ปฐมวัยหรือไม่ได้รับการรับรองคุณวุฒิในด้านนี้ ไม่ได้รับการพัฒนาหรือการติดตามข่าวสารข้อมูล ความก้าวหน้าทางวิชาการ ไม่ได้ร่วมปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน และครูไม่ได้รับการฝึกฝนหรือประสบการณ์ในการทำงานกับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 7 (ต่อ)

หัวข้อย่อย	การปฏิบัติที่เหมาะสม	การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม
การจัดขนาดของกลุ่มและสัดส่วนระหว่างครูกับเด็ก	การจัดขนาดของกลุ่มและอัตราส่วนระหว่างครูกับเด็กอย่างเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นรายบุคคลและอายุของเด็ก เด็กอายุ 3 ปีจัดกลุ่มไม่เกิน 16 คนต่อผู้ใหญ่ 2 คน เด็กอายุ 4 ปีจัดกลุ่มไม่เกิน 20 คนต่อผู้ใหญ่ 2 คน เด็กวัยอนุบาลจัดกลุ่มไม่เกิน 25 คนต่อผู้ใหญ่ 2 คน	การจัดกลุ่มเด็กและอัตราส่วนระหว่างครูกับเด็กเกินกว่าความเหมาะสมและเป็นแบบเดียวกับเด็กระดับประถมศึกษา เพราะคิดว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีในกลุ่มใหญ่ เช่นเดียวกับเด็กในระดับที่โตกว่าและครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กเป็นรายบุคคล และกลุ่มย่อยแม้ว่าขนาดของกลุ่มและอัตราส่วนระหว่างผู้ใหญ่ต่อเด็กจะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับก็ตาม
คุณสมบัติของผู้บริหาร	ผู้บริหารมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยอนุบาล ส่งเสริมให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ตรงกับเด็กวัยอนุบาล รวมทั้งมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว	การเปลี่ยนแปลงในการจัดกลุ่มเด็กบ่อย ทำให้เด็กและครูไม่คุ้นเคยและไม่ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเกิดขึ้นยาก นอกจากนี้ผู้บริหารมีความเชี่ยวชาญในการบริหารการศึกษาแต่ไม่ได้รับการเตรียมหรือการอบรมที่ตรงกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และนโยบายสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เปรียบเทียบให้เห็นถึงการปฏิบัติทั้งที่

เหมาะสมและไม่เหมาะสมในแต่ละด้านแล้ว กรอนลันด์ (Gronlunds, 1995 อ้างถึงใน อรรถพรณ บุตรกัตัญญ, 2542) ยังได้เสนอแผนผังความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รายละเอียดของแผนผังสามารถศึกษาได้จากตารางที่ 8 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบการปฏิบัติที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม	การปฏิบัติที่เหมาะสม
1) เด็กปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียน	1) โรงเรียนจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับเด็ก
2) เด็กเป็นผู้รับและไม่มีอิสระ	2) เด็กเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้
3) เด็กทำงานเป็นรายบุคคล	3) มีความสมดุลระหว่างการทำงานเป็นกลุ่มย่อย แบบร่วมมือและรายบุคคล
4) ครูจัดสื่ออุปกรณ์เตรียมไว้อย่างครบคลุม	4) จัดสื่อที่หลากหลายเติมเต็มศักยภาพของเด็กและขยายการเรียนรู้
5) ครูจัดการเรียนรู้มุ่งความสำคัญกับการสอนอ่าน เขียนและคณิตศาสตร์	5) มุ่งความสำคัญที่มิโนทัศน์ ทักษะกระบวนการและทัศนคติ
6) ครูจัดการเรียนรู้แยกเป็นรายวิชา	6) บูรณาการรายวิชา
7) ครูใช้แบบฝึกหัดเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้	7) สื่ออุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม คุณภาพของการรู้หนังสือ และความหลากหลายของสื่ออุปกรณ์ที่เป็นแหล่งข้อมูล
8) การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นข้อมูลที่ครูบอก	8) เน้นการสร้างความรู้ การแก้ปัญหาและการคิดทบทวน
9) การคิดคำตอบที่ถูกต้องมีอย่างเดียว	9) การแก้ปัญหามีหลายทางเลือกให้ทำ
10) การทำงานและการเล่นแยกจากกัน	10) การเล่นเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้
11) ครูจัดกิจกรรมจากวันหยุดตามประเพณี	11) เนื้อหาพัฒนาวัฒนธรรมอยู่บนฐานการศึกษาประสบการณ์ทางสังคม
12) ครูเป็นผู้ชี้ขาดเพียงคนเดียวในสิ่งที่ถูกต้อง	12) เด็กเป็นผู้สร้างทฤษฎีและผู้นำแนวทาง
13) ครูจัดกลุ่มตามความสามารถหรืออายุ	13) กลุ่มพัฒนาขึ้นตามความสนใจ แรงจูงใจและความต้องการในการเรียนรู้

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การปฏิบัติที่เหมาะสมน้อย	การปฏิบัติที่เหมาะสมมาก
14) ครูประเมินผลจากความรู้ที่เด็กได้รับ	14) มุ่งความสำคัญในการประเมินจากวิธีการที่เด็กเรียนรู้ และสิ่งที่เด็กสามารถทำได้
15) ครูประเมินผลเพื่อการคัดแยกและรายงานผล	15) การประเมินดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อจุดมุ่งหมายของการตัดสินใจทางการสอน
16) เด็กเป็นผู้รับการสอนของครู	16) เด็กเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
17) การประเมินมุ่งเน้นที่คำตอบมีคุณค่า	17) การประเมินมุ่งเน้นที่การใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิด
18) ครูใช้กระดาษและดินสอเป็นตัวแทนความรู้	18) ครูใช้วิธีการหลากหลายของการประเมินเป็นตัวแทนความรู้

เกสท์วิกกี (Gestwicki, 1999) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติของครูที่ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในประเด็นต่อไปนี้

1. ถามเด็กทุกคนจากการเรียนรู้ที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน
2. เน้นการสอนของครูโดยตรง
3. ให้เด็กเป็นผู้รับและไม่ให้เคลื่อนที่
4. ใช้แบบฝึกหัด, บัตรคำ และการฝึกปฏิบัติตลอดทั้งภาคการศึกษา
5. จัดตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ต่อเนื่องและไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าหรือจัดตามความสะดวกของผู้ใหญ่
6. ล้มเหลวในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่อบอุ่น
7. เน้นผลงานการเรียนรู้ใช้มาตรฐานและความถูกต้องของผู้ใหญ่
8. เน้นการเรียนรู้ทางสติปัญญาและเนื้อหาที่ไม่ต่อเนื่องจากการแยกเป็นรายวิชา
9. ให้ความสำคัญกับมโนทัศน์ของสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น ตัวหนังสือ เสียง และจำนวน
10. วางแผนการสอนโดยใช้ความคิดของตนเองเพียงอย่างเดียว
11. ไม่เห็นคุณค่าหรือไม่สนับสนุนการเล่น
12. ตัดสินใจเองทุกอย่าง
13. ทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองทั้งหมด

14. ควบคุมพฤติกรรมโดยการใช้อุปกรณ์ การให้รางวัลและการลงโทษ
15. ให้เด็กเงียบตลอดเวลา
16. คิดว่าการเล่นนอกห้องเรียนเป็นการปลดปล่อยพลังงานส่วนเกินของเด็กเท่านั้น
17. ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
18. ปฏิเสธความสำคัญของวัฒนธรรมและภาษาประจำชาติของเด็กแต่ละคน
19. ใช้การสอบและการจัดกลุ่มตามระดับอายุในการจัดเด็กเข้าชั้นเรียน
20. จัดอัตราส่วนเด็กและผู้ใหญ่ไม่เหมาะสมและไม่มีการอบรมทีมงานอย่างมีคุณภาพ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองที่มีทั้งแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ

- 1) ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 2) สำคัญและสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3) ประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 4) ความรู้เกี่ยวกับประเมินพัฒนาการที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย
- 5) ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และ
- 6) บทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ซึ่งการปฏิบัติในแต่ละด้านดังกล่าวนี้สามารถส่งผลต่อศักยภาพในตัวเด็กทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการวางแผน คอยช่วยเหลือและชี้แนะให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม

จากการศึกษาของนักการศึกษา นักวิจัย นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปฐมวัยทั้งในและต่างประเทศ ด้านการเรียนรู้ภาษาและพัฒนาการทางภาษาของเด็ก และการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ได้ระบุถึงปัจจัยทางด้านทักษะและความคิดรวบยอดในการรู้ภาษาแรกเริ่ม ได้แก่ 1) การพิจารณาความรู้เดิมทางภาษาของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน รวมถึงความแตกต่างของอายุ เพศ บริบทสังคมวัฒนธรรม 2) ความเกี่ยวเนื่องของทักษะการเรียนรู้ภาษาและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน 3) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก (Soderman, Gregory & McCarty, 2005) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารและครูปฐมวัยควรตระหนักถึงเพื่อนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ทางภาษาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ภาษาและพัฒนาการทางภาษาในระยะแรกเริ่ม

ของเด็กปฐมวัย โดยจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ความแตกต่างในการรับรู้ภาษาขั้นต้นของเด็กรายบุคคลและสอดคล้องกับบริบทในสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามแนว NAEYC ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นหลักการของการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

1. การยอมรับความสามารถของเด็กทุกคนและสิทธิของเด็กทุกคนในการเรียนรู้ อ่าน เขียน ขั้นต้น
2. บรรยากาศในการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่มควรเป็นไปเพื่อกระตุ้นให้เด็กมีความก้าวหน้าทางพัฒนาการทางการอ่านและเขียนขั้นต้น
3. การจัดกิจกรรมทางภาษาคควรคำนึงถึงบริบทสังคม ภาษาถิ่น ความแตกต่างทางเพศ
4. การวางแผนจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กลงมือกระทำด้วยตนเองสอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กบนพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
5. การเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านกิจกรรมบูรณาการทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน
6. การสนับสนุนในการจัดประสบการณ์ทางภาษาเสริมเพื่อให้เด็กเกิดทักษะทางภาษา อ่านเขียนขั้นต้นและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ
7. การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มสำหรับบุตรหลาน
8. การประเมินตามสภาพจริง ด้วยความระมัดระวัง การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาในการพัฒนาทางภาษาแรกเริ่ม

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติของผู้บริหารและครูปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มตามแนว DAP ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. นโยบายของสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย
  - 1.1 การสรรหาและพัฒนาคุณภาพครูปฐมวัย
    - 1.1.1 ครูผู้สอนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัย หรือมีประสบการณ์ในการทำงานกับเด็กปฐมวัย
    - 1.1.2 ครูผู้สอนได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม
    - 1.1.3 ครูผู้สอนได้รับการนิเทศการสอนเพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ

- 1.2 การประสานงานภายในองค์กรและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
  - 1.2.1 ระบุประสานงานกับผู้บริหาร ผู้ร่วมงานและผู้ปกครอง
  - 1.2.2 โรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษาเด็ก
- 1.3 การควบคุมคุณภาพของสถานศึกษา
  - 1.3.1 สัดส่วนครูที่เลี้ยงต่อเด็กเหมาะสม คือ ไม่เกิน 2 : 25
  - 1.3.2 สมรรถภาพของผู้บริหารด้านความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาเด็กปฐมวัย
  - 1.3.3 การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาเด็ก
2. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม
  - 2.1 เป้าหมายของหลักสูตร
    - 2.1.1 เป้าหมายของหลักสูตรชัดเจนและสอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และความต้องการของผู้เรียนด้านการพัฒนาภาษาเด็กโดยองค์รวม
    - 2.1.2 การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ภาษาเชิงบูรณาการสาระสำคัญและทักษะกระบวนการด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ผ่านการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง
    - 2.1.3 หลักสูตรจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมายตามความสนใจของเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างรายบุคคลและวัฒนธรรมของเด็ก
  - 2.2 เนื้อหาของหลักสูตร
    - 2.2.1 เนื้อหาของหลักสูตรมีความหมายต่อตัวเด็กและสัมพันธ์กับความรู้เดิมและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก
    - 2.2.2 เนื้อหาของหลักสูตรกำหนดโดยความร่วมมือจากโรงเรียน ผู้ปกครองและตัวเด็ก
  - 2.3 แนวคิดและหลักสูตร
    - 2.3.1 หลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยควรกำหนดสาระและกระบวนการที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ภาษาอย่างมีจุดหมายโดยรับรู้และเข้าใจ ผ่านการคิด อ่านเขียน ขั้นต้นจนเด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้

2.3.2 หลักสูตรมุ่งส่งเสริมความเชื่อ ทศนคติและวัฒนธรรมทางบ้านของเด็ก เป็นสำคัญตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับบุคคลอื่นในสังคม

2.4 การจัดทำหลักสูตร

2.4.1 การจัดหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็ก คำนึงถึงความเหมาะสมสัมพันธ์กับ อายุ และวิธีการเรียนรู้ตลอดจนวิธีการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

2.4.2 การวางแผนจัดประสบการณ์ทางภาษาเป็นรายบุคคล ระยะเวลาควรมุ่ง เน้นลำดับพัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่ หลากหลายด้วยความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ปลอดภัย

2.5 การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

2.5.1 การกำหนดหลักสูตรเป็นบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยทั้งชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและครู ในการจัดหรือพัฒนา

2.5.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้คำนึงถึงความต้องการธรรมชาติการเรียนรู้ และ ความแตกต่างรายบุคคล

2.6 การนำหลักสูตรไปใช้

2.6.1 ครูมีความเชื่อในหลักการ ทฤษฎีของหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการทาง ภาษาแรกเริ่มที่ครูต้องการนำไปปฏิบัติ

2.6.2 ครูรู้และเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีหรือหลักการของหลักสูตรที่ต้องการ นำไปใช้

2.6.3 ครูจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความเชื่อและความเข้าใจในหลักการ ของหลักสูตร

2.6.4 ครูประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2.6.5 ครูรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อนำข้อมูลมา ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม

3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่ม

3.1 การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา

3.1.1 การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการสื่อสารเรียนรู้ภาษาโดยมีความมุ่งหมาย ในการใช้จริง

3.1.2 การส่งเสริมความรู้สึกทางบวกของเด็กต่อการเรียนรู้ภาษา

3.1.3 การสร้างสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงความต้องการการทางกายภาพ เช่น การศึกษา อากาศ ความสะอาด

- 3.1.4 การใช้แรงเสริมทางบวกในการให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ภาษา
- 3.2 การจัดเตรียมสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม
- 3.2.1 ในห้องเรียนแวดล้อมไปด้วยสื่อที่เป็นตัวหนังสือและลักษณะต่าง ๆ ของภาษาอย่างหลากหลายตามจุดมุ่งหมายการใช้จริงในชีวิต
- 3.2.2 การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อและสภาพแวดล้อมห้องเรียน เช่น การจัดป้ายนิเทศ ข้อตกลงของห้องเรียน กฎในการเล่น ฯลฯ
- 3.2.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเขียนไว้รอบห้องหลากหลาย และเก็บอย่างมีความมุ่งหมายในการใช้งานจริง
- 3.2.4 การจัดเตรียมหนังสือไว้อย่างพอเพียง หลากหลายทั้งภาษาและวัฒนธรรม และมีลักษณะเป็นหนังสือที่ใช้ภาษาที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัว เช่น หนังสือเล่มใหญ่ หนังสืออ้างอิง หนังสือที่ครูและเด็กทำขึ้น
- 3.3 การจัดพื้นที่หรือบริเวณสนองต่อความต้องการรายบุคคล
- 3.3.1 การจัดพื้นที่หรือบริเวณสำหรับแสดงผลงานทางภาษาของเด็ก
- 3.3.2 การจัดมุมการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงการสอดแทรกสื่อที่มุ่งพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม
- 3.3.3 มีการเปลี่ยนแปลงมุมการเรียนรู้ทางภาษาแรกเริ่มอย่างสม่ำเสมอ โดยขึ้นกับความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นหลัก
- 3.3.4 การจัดเตรียมบริเวณให้เด็กบันทึกข้อความสื่อสารถึงผู้อื่น เช่น เพื่อน ครู ผู้ปกครอง ฯลฯ
4. การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย
- 4.1 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือขั้นต้นของเด็ก
- 4.1.1 ครูสาธิต แสดงให้เห็นการใช้ การอ่าน และการเขียนในกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจุดมุ่งหมายที่หลากหลาย เพื่อสื่อสารและค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อความเพลิดเพลิน และเพื่อเตือนความจำ
- 4.1.2 ครูแสดงให้เด็กเห็นว่า การอ่านเป็นเรื่องสนุกเพื่อสร้างให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอ่าน
- 4.1.3 ครูสาธิตให้เด็กเห็นแบบอย่างของการอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ เช่น การเปิดปิดหนังสือการชี้เครื่องหมายวรรคตอน
- 4.1.4 ครูแสดงให้เด็กเห็นแบบอย่างของการเขียนร่วมกัน การคิดแล้วพูดออกเสียงให้เด็กฟัง การตรวจสอบ การเขียนโดยไม่ทำให้เด็กขาดความมั่นใจ
- 4.1.5 ครูปฏิบัติต่อเด็กในฐานะนักอ่านนักเขียน

4.1.6 ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้รับผิดชอบการเลือกกิจกรรมการอ่าน การเขียน เพื่อขยายการเรียนรู้ของตนตามความสนใจ

4.1.7 เด็กมีโอกาสทดลองภาษาในการสร้างสมมติฐานเบื้องต้นของตนเอง มีโอกาสคาดคะเนคำที่จะอ่านคิดประดิษฐ์สัญลักษณ์และคิดสะกดเพื่อการเขียน

4.1.8 ครูสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

4.1.9 ครูจัดกิจกรรมการอ่านเขียน โดยมุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งกระบวนการคิด มากกว่าความถูกต้องของการอ่านเขียนคิดสะกดคำ

4.2 การตอบสนอง

4.2.1 ครูตอบสนองอย่างเป็นธรรมชาติเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น เมื่อเด็กเขียนผิด ครูไม่สาธิตหรือเขียนทันที แต่หาโอกาสสาธิตให้เด็กเห็นการเขียนถูกต้องในเวลาต่อมา

4.2.2 ครูให้โอกาสเด็กอธิบายวิธีการหรือสิ่งที่เด็กเรียนรู้พร้อมให้การเสริมแรง ทางบวก เช่น พุดชมเชย พุดทวนคำพุดคำตอบหรือความคิดของเด็กด้วยท่าทีที่ยอมรับ

4.3 การออกแบบตารางกิจกรรมประจำวัน

4.3.1 ครูจัดตารางกิจกรรมประจำวันให้ยืดหยุ่นได้และสมดุลระหว่างกิจกรรม ภาษาที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและครูริเริ่ม

4.3.2 ครูจัดตารางกิจกรรมประจำวันโดยคำนึงถึงช่วงเวลาในการทำกิจกรรมทาง ภาษาและการพักผ่อน

4.3.3 จัดช่วงเวลาให้เด็กเรียนรู้ภาษาผ่านการเล่นเกมภาษา และการเรียนรู้ภาษา ที่มีระยะเวลาานพอสมควรเพื่อความต่อเนื่องในการสำรวจสืบสวนและทดลองใช้ภาษาสื่อสาร

5. การประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม

5.1 วิธีการประเมิน

5.1.1 ครูประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กตามสภาพจริงโดยวิธีการ สังเกต พุดคุย สัมภาษณ์เก็บรวบรวมผลงาน บันทึกพฤติกรรมการใช้ภาษา

5.1.2 ครูไม่แยกการประเมินออกจากการจัดประสบการณ์ทางภาษาตามปกติเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามสภาพจริง

5.1.3 ครูประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มด้านอ่านเขียนอย่างสัมพันธ์ ต่อเนื่องพร้อม ๆ กัน

5.1.4 ครูประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มทั้งกระบวนการและผลงานเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษา วิธีการทำงานผลของการทำงาน รวมทั้งนิสัยการทำงาน

5.2 การรายงานผลการประเมิน

5.2.1 ครูสรุปผลการประเมินหรือจัดทำสารนิทัศน์ (Documentation) เพื่อสะท้อนภาพพัฒนาการทางภาษาและการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยให้เกิดความชัดเจน

5.2.2 นำผลสรุปที่ได้จากข้อ 5.2.1 ไปจัดทำเป็นรายงานสื่อสารให้ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เด็กได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้ก้าวหน้าต่อไป

5.3 การนำผลการประเมินไปประยุกต์ใช้

5.3.1 ครูนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กในโอกาสต่อไป

5.3.2 ครูนำผลการประเมินทางภาษาของเด็กมาใช้ในการประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษา

5.3.3 ครูนำผลการประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มไปเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา จัดทำโครงการส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้าน การอ่านเขียน

6. การส่งเสริมความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ปกครองที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย

6.1 การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง

6.1.1 ครูสื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มสำหรับเด็กปฐมวัย

6.1.2 ครูแนะนำผู้ปกครองด้านการอ่าน เขียน โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการอ่านเขียนที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน

6.1.3 ครูแนะนำผู้ปกครองพูดคุยกับลูกเป็นผู้ฟังที่ดีในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือในเรื่องราวจากนิทานที่อ่านให้ลูกฟัง

6.1.4 ครูแนะนำผู้ปกครองให้ยอมรับและสนับสนุนลูก เช่น แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรม การอ่านเขียนหรือจำสัญลักษณ์ได้

6.2 การมีส่วนร่วมอื่นของผู้ปกครองกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในชั้นเรียน

6.2.1 ครูเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมนิทรรศการแสดงผลงานทางภาษาของเด็ก

6.2.2 ครูเชิญชวนผู้ปกครองเข้าร่วมวางแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาและจัดกิจกรรมในห้องเรียนร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและครูปฐมวัยในการจัดบริหารและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการการรู้หนังสือขั้นต้น ผู้บริหารและครูปฐมวัยควรร่วมกันวางแผนพัฒนาเด็กโดยการประสานความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน และแลกเปลี่ยนการเป็นผู้นำ และการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาเด็กให้รับรู้ภาษาแรกเริ่มก่อนที่จะพัฒนาสู่การรับรู้ภาษาอย่างเป็นทางการ โดยเริ่มตั้งแต่ด้านนโยบายของสถานศึกษาที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา การจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มที่เหมาะสม ตลอดจนความร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและการรับรู้ภาษาของเด็ก ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของเด็กรายบุคคล และสอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

หน่วยงานที่ดำเนินงานการพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แห่งชาติ, 2547, หน้า 5 - 19) ทั้งภาครัฐและเอกชน มีดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบัน อยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2535 โดยจัดในระบบ โรงเรียนถึงปัจจุบัน มุ่งพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปีให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพตามวัย โดยประสานงานกับทุก หน่วยงานที่จัดการศึกษาเด็กวัยนี้ กำหนดพื้นที่และเป้าหมายการจัดให้เด็กวัย 4-5 ปี ได้รับโอกาส อย่างทั่วถึง โดยในปี 2542-2545 ได้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 ปี ไปให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อม และ ปี 2545 จะถ่ายโอนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี ไปให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อมเช่นกัน
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ใน สำนักงานปลัดกระทรวง) ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาอายุ 3-6 ปี ให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และ สุขภาพอนามัย ได้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเด็กวัย 3-5 ปี
3. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ต่อมางานศูนย์พัฒนาเด็กโอนไปอยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) พัฒนาเด็ก

ก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี (ทั้งเด็กปกติและเด็กด้อยโอกาส) โดยมุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาครบทุกด้านตามวัย เน้นฝึกเด็กให้มีสมาธิและรักชาติอย่างน้อย 3 ข้อ คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ และห้ามพูดเท็จ หรือให้เด็กปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของ ศาสนา จัดการศึกษาในรูปของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำ มัสยิด

4. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน) โดยกองการศึกษาเพื่อคนพิการ กองการศึกษาสงเคราะห์ กองการมัธยมศึกษา จัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีความพิการ ผู้ยากไร้ที่อยู่ห่างไกลและเด็กปกติ จัดใน 2 ลักษณะ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชั้นอนุบาล

5. สำนักงานสภาพัฒนาการศึษา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา) จัดการศึกษาใน โรงเรียนสาธิต

6. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา) จัดการศึกษาใน โรงเรียนสาธิต

7. สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันและชั้นเรียน อนุบาลสำหรับเด็กอายุ 2 ปี ถึง 6 ปี (รับเด็กที่อยู่ในเขตศูนย์บริการสาธารณสุข เด็กที่มีปัญหาทุพ โภชนาการ เด็กจากครอบครัวที่มีเศรษฐกิจต่ำ เด็กจากครอบครัวที่ไม่มีผู้ดูแล) โดยมุ่งเน้นส่งเสริม สุขภาพอนามัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค

8. สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร จัดให้มีบริการสังคมในการแบ่งเบาภาระของ ครอบครัว โดยมุ่งพัฒนาเด็กอายุ 2-6 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสพัฒนาความ พร้อมก่อนเข้าโรงเรียน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน

9. สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โดยกองสังคมสงเคราะห์ จัดกิจกรรม การให้การช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ โดยมุ่งพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ เป็น การเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ดำเนินการจัดเป็นศูนย์สงเคราะห์เด็ก ใน 3 ลักษณะ คือ ศูนย์สงเคราะห์ในอาคารสงเคราะห์กรุงเทพมหานคร ศูนย์สงเคราะห์เด็กในชุมชน ทุ่งสองห้อง และศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

10. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อน ประถมศึกษาในระบบโรงเรียนในรูปของชั้นอนุบาลศึกษา 2 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1

11. สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มุ่งส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมเด็กก่อนประถมศึกษาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างน้อย 2 ปี ในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อให้พร้อมในการเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของเทศบาล และเมืองพัทยา ให้สามารถจัดได้อย่างเสมอภาค รวมทั้งเร่งขยายบริการศูนย์พัฒนาเด็กในเขตเทศบาล นอกจากนี้ยังสนับสนุนชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อรับเลี้ยงเด็กอายุ 3-6 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องตามวัย ยึดหลักความต้องการและความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก

12. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจโดยมุ่งส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก อายุ 3-5 ปี สนับสนุนอาหารกลางวันและอาหารเสริม อุปกรณ์เด็กเล่น อุปกรณ์กีฬา หนังสือเด็กแก่ศูนย์พัฒนาเด็ก รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (งานเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

13. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้การช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน ห่างไกลคมนาคม โดยการแบ่งเบาภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเตรียมความพร้อมของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม การช่วยเหลือตนเอง และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน รู้จักรักในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยจัดทำในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

14. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน มุ่งส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับสูงต่อไปอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการให้มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนพัฒนาการเด็กในแต่ละระดับ รับเด็กอายุ 2 ปี ถึง 5 ปี ปัจจุบันดำเนินการ 2 แห่ง คือ ศูนย์เด็กเล็กกีฬาเขตสรีนทรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม และศูนย์เด็กเล็กกีฬาเขตสรีนทรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ สว่างคนิवास ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการมีเด็กอายุ 3-5 ปี

15. กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กระทรวงกลาโหม มุ่งเตรียมความพร้อมของเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา การช่วยเหลือตนเอง และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

16. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มุ่งกระตุ้นและพัฒนาให้สมาชิกของชุมชน อาทิ ผู้ปกครอง

กรรมการหมู่บ้าน ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนให้พร้อมที่จะเข้าโรงเรียนรวมทั้งให้มีความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก พัฒนาการ จิตวิทยาเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก

17. มุมนิธิตวงประทีป ดำเนินการรับเลี้ยงเด็กอายุ 2 ปี ถึง 6 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลดวงประทีป และสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลชุมชน ที่รับดูแลเด็กอายุ 3-5 ปี โดยมุ่งให้เด็กปลอดภัยจากทุกโภชนาการ ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งสงเคราะห์เด็กที่ครอบครัวประสบปัญหายากลำบากด้านทุนการศึกษาและอาหารกลางวัน

18. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มุ่งส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กตั้งแต่ตั้งครรภ์ โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนและสถานีอนามัยเป็นผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาแก่พ่อแม่ โดยยึดสมมุติฐานที่สุขภาพแม่และเด็กเป็นคู่มือในการเลี้ยงดูเด็ก

19. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มุ่งพัฒนาศักยภาพของพ่อแม่ให้มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก สามารถคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตในระยะแรกเริ่มและให้การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต เสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในครอบครัว โดยรณรงค์การเสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัวผ่านสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ จัดอบรมพ่อแม่ ผู้ปกครองตามหลักสูตรโรงเรียนสำหรับพ่อแม่ จัดทำคู่มือพ่อแม่ในการดูแลสุขภาพจิตลูก ดูแลลูกที่มีความบกพร่องทางสมอง จัดทำแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว และให้บริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตแก่ครอบครัว

20. กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี) มุ่งพัฒนาพ่อแม่ให้มีความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็ก โดยการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูลูกแก่พ่อแม่ที่พาลูกมารับบริการตรวจรักษา จัดทำสื่อ แผ่นพับเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องเผยแพร่ให้กับพ่อแม่

21. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย อบรมและจัดให้มีการให้ความรู้แก่พ่อแม่เพื่อพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา

22. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทบวงมหาวิทยาลัย มุ่งผลิตและพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กจัดตั้งชมรมพยาบาลให้ความรู้แก่พ่อแม่ที่มารับบริการในเรื่องการเลี้ยงดูลูก สร้างเครือข่ายพ่อแม่เพื่อแลกเปลี่ยน และปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก และให้การปรึกษาปัญหาการเลี้ยงดูลูกทางโทรศัพท์

23. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทบวงมหาวิทยาลัย (ภาควิชาอนามัยครอบครัว) มุ่งพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการให้ความรู้แก่พ่อแม่ที่พาลูกมารับบริการสาธารณสุข

24. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม และ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ทบวงมหาวิทยาลัย มุ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและองค์กรชุมชน

25. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครอบครัว องค์กร และชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก โดยจัดฝึกอบรมผู้ปกครองและชุมชนในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก

26. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวได้เข้าใจบทบาทของสามีภรรยา บิดามารดา ลูกหลานและผู้สูงอายุ เพื่อให้ประสานและเกื้อกูลความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้แน่นแฟ้น โดยได้จัดทำหนังสือ “สายใยรัก สายใยครอบครัว” ประกอบด้วยบทความที่มีสาระน่ารู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัวให้อบอุ่นและแข็งแรง จัดทำคู่มือเตรียมตัวสมรสและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ผลิตบทความเรื่องความรุนแรงสำหรับครอบครัวเพื่อเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง (งานเดิมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี)

27. สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ให้ความรู้พ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก 0-6 ปี ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ การให้ภูมิคุ้มกันโรค โภชนาการของเด็กและการป้องกันอุบัติเหตุในเด็ก

28. บริษัทเปปเปอร์ พับลิชชิง จำกัด จัดทำสื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก สตรี และครอบครัว มุ่งให้ความรู้แก่กลุ่มพ่อแม่ที่มีลูก 0-6 ปี เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงลูกให้ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดทำนิตยสารรักลูก ดวงใจพ่อแม่ คู่มือเลี้ยงลูกคุณภาพสำหรับครอบครัวยุคใหม่ จัดรายการโทรทัศน์เรื่อง “ดวงใจพ่อแม่” และ “บ้านรักลูก” จัดรายการวิทยุ ผลิตหนังสือ pocket book และคู่มือต่างๆ เพื่อให้ความรู้ในการเลี้ยงลูก จัดอบรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งจัดบริการ Parent-line

29. บริษัทแฟมิลี่ ไคเรค จำกัด จัดทำสื่อโดยนำเสนอคอลัมภ์การสร้างสรรค์เพื่อฝึกพัฒนาการและทักษะของเด็กอย่างง่าย สามารถนำไปใช้ดัดแปลงของเล่นได้อย่างหลากหลาย สนับสนุนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเด็ก 0-13 ปีในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกวด จัดรายการวิทยุ จัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่คู่สมรสที่กำลังคิดจะมีลูก คู่สามีภรรยาที่มีเด็กในครอบครัว 0-3 ปี เพื่อให้คู่สมรสได้เรียนรู้

วิธีการในการเตรียมตัวก่อนคลอด การตั้งครรภ์ หลังคลอด การเลี้ยงดูทารกแรกเกิดจนเติบโตโดยเน้นด้านจิตวิทยา รวมทั้งนำเสนอข้อมูลทางด้านการให้บริการ เทคนิคการเรียนการสอน การฝึกทักษะและการพัฒนาเด็ก และการผลิตนิตยสารสำหรับการเลี้ยงดูลูก

30. มุลินธิเครือข่ายครอบครัว มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว โดยจัดทำรายการวิทยุจัดทำจดหมายข่าว-สื่อสารรายเดือนเพื่อให้ความรู้และรายงานความเคลื่อนไหวกิจกรรมของมุลินธิที่มีประโยชน์ต่อครอบครัว เดือนละ 2,500 ฉบับ จัดกิจกรรมค่ายครอบครัวในวันหยุด (10-15 ครอบครัวทุก 2 เดือน) จัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่ (30-50 ครอบครัวทุกเดือน) เพื่อให้ความรู้พ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก สร้างความสัมพันธ์ ความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว

31. มุลินธิเด็ก ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแก่ครอบครัวและชุมชน เช่น การอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี การทำของเล่นแบบง่ายๆ สำหรับลูก กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโภชนาการและการพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย และการให้ความรู้ ด้านกฎหมายและเอกสารเกี่ยวกับตัวเด็ก

32. มุลินธิคุณแม่คุณภาพ มุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่สตรีมีครรภ์และมารดาเพื่อรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง บุตร และบุคคลในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่สนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กอีกหลายหน่วยงาน เช่น มุลินธิเด็กอ่อนในสลัม มุลินธิดวงประทีป สหทัยมุลินธิมุลินธิแสงสว่าง สหพันธ์ครอบครัวเพื่อความสามัคคีและสันติภาพโลก ประเทศไทย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีหลากหลายทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี ในลักษณะของการเตรียมความพร้อมมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบชั้นอนุบาล (อนุบาล 1 ปี, อนุบาล 2 ปี และอนุบาล 3 ปี) ชั้นเด็กเล็ก (1 ปีก่อนประถมศึกษา) ศูนย์พัฒนาเด็ก (รับเด็กอายุ 2-6 ปี) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่เด็ก ซึ่งมีหน้าที่ให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยของทั้งภาครัฐและเอกชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรทุกฝ่ายควรตระหนักและร่วมมือกันในการดำเนินการส่งเสริมการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2545 – 2559 โดยทุกฝ่ายควรยึดหลักการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทุกคนก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษทุกคนในให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับความแตกต่างรายบุคคล สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ โดยมุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้านอย่างสมดุล และ

เต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้อย่างมีความสุข เต็มโตตามวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ภาวิณี แสตนทวิสุข (2538) ได้ศึกษาชุดพัฒนาประสบการณ์การเขียนร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเขียนตามโอกาส เช่น กิจกรรมการสำรวจเด็กมาโรงเรียน กิจกรรมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ กิจกรรมช่วยกันเตือน กิจกรรมประกาศข่าว กิจกรรมอวยพรวันเกิด กิจกรรมเขียนบัตรขอบคุณ โดยครูจะเลือกมาให้ทำวันละกิจกรรมและกิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เด็กเขียนสื่อความหมายโดยอิสระ ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นเสรี ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนตามแนวการเตรียมความพร้อมของแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และด้านความซับซ้อนของความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภัทรา คงเรือง (2539) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของเด็กอนุบาลอายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน ตัวแปรต้นคือ กิจกรรมการอ่าน ตัวแปรตามคือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มทดลองที่ใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมการอ่านปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อำพร ศรีหรัญ (2540) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงทดลองโดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กกลุ่มทดลอง และจัดประสบการณ์แบบธรรมชาติกับเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ และได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความสนใจในการอ่านและการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ หลังการทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

อรพรรณ บุตรกัตัญญ (2542) ได้ศึกษาความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหาร 100 คน และครู 232 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏ ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจระดับมากมีการปฏิบัติที่ เห็นเด่นชัดในการจัดสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยและ รายบุคคล การบูรณาการหลักสูตร การใช้แฟ้มสะสมงาน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทาง โรงเรียน และการส่งเสริมให้ครูพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางการศึกษาปฐมวัย กลุ่มผู้บริหารและครูที่มี ความเข้าใจระดับน้อย มีการปฏิบัติที่เห็นเด่นชัดในด้านการจัดสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของเด็กใน การทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล การแบ่งหลักสูตรเป็นรายวิชา การแจ้งข่าวสาร และพูดคุยกับผู้ปกครอง และ ไม่ได้รับครูที่จบทางการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรม

งานวิจัยต่างประเทศ

ริด (Read, 1970) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทางภาษาในระยะเริ่มต้น โดยใช้กิจกรรม การวาดภาพและการเขียนเพื่อสื่อความหมายโดยอิสระไม่บังคับให้เด็กปฐมวัยเขียนสะกดคำให้ ถูกต้อง เพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจในการเขียนสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่าในระยะเริ่มแรกของการเขียน เด็กปฐมวัยจะคิดประดิษฐ์แบบการเขียนของตนเอง

เฟนนาศี (Fennacy, 1988, p.12a) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ทางภาษา ด้านการรู้หนังสือของเด็กปฐมวัย 2 ห้องเรียน ห้องเรียนแรกใช้แบบฝึกหัดเน้นพยัญชนะ เสียง และคำ ห้องเรียนที่สองใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวการเรียนภาษาแบบธรรมชาติ โดยปฏิบัติต่อ เด็กเสมือนว่าเด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัยพบว่าเด็กในห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้ทาง ภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีความรู้ด้านการอ่านเขียนเพิ่มขึ้น เด็กเต็มใจที่จะเขียน และปรับปรุงการเขียนด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือและเด็กมีการเรียบเรียงระหว่าง การเขียนบ่อยขึ้น

ซานาคอร์ และ วิลซูเซน (Sanacore & Wilsusen, 1995) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาด้ว นการเรียนผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยสามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยความสำเร็จในด้านการอ่าน และการเขียน โดยครูจัดสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมกิจกรรมที่ เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษา เช่น กิจกรรมการเล่น บทบาทสมมติ ละคร การอ่านร่วมกัน การอ่านออกเสียง ผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ทางภาษา ช่วยส่งเสริมให้เด็กมี พัฒนาการทางภาษาที่เหมาะสมกับวัยและเป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้

ชาร์ลีน ฮิลเดอ์แบรนต์ (Hildebrand, 1997) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติ ที่แตกต่างกันตามโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และ

พฤติกรรมทางสังคมกับเด็กปฐมวัย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 1: เด็กที่เข้าเรียนระดับก่อนวัยเรียนเต็มวัย 47 คน กลุ่มที่ 2: เด็กปฐมวัย 56 คน ที่เข้าเรียนตามโอกาส (Alternate-day) และกลุ่มที่ 3: เด็กปฐมวัย 44 คน ที่เข้าเรียนครึ่งวัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนเต็มวัน (กลุ่มที่ 1) มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่ม 2 และกลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ แต่คะแนนด้านการเขียน และคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและพฤติกรรมทางสังคมเด็ก ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านตามการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติตามแนวการเตรียมความพร้อมของแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัดโรงเรียนสาธิตฝ่ายปฐมวัย ทบวงมหาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

แคสเทิน และคลาร์ก (Kasten & Clarke, 1989 อ้างถึงใน สุภัทรา คงเรือง, 2539, หน้า 28) ได้ทำการวิจัยความพร้อมทางการอ่านของเด็กปฐมวัยตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยทดลองกับเด็ก 2 กลุ่ม ในระยะเวลา 1 ปี แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติและกลุ่มทดลองได้รับการสอนอ่านร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนการค้นหาคำความหมายในการอ่านและการสื่อสารทางภาษาในการอ่านหนังสือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ

มอร์โรว์ (Morrow, 1990, pp. 537-544) ได้ศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการอ่านและการเขียนขณะเล่น โดยทดลองกับเด็ก 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 จัดสื่อเสริมการเขียนพร้อมครูคอยแนะนำ กลุ่มที่ 2 จัดสถานที่และสภาพแวดล้อมและสื่อเอื้อต่อการเล่นสมมติพร้อมครูคอยแนะนำ กลุ่มที่ 3 จัดสภาพแวดล้อมเหมือนกลุ่ม 2 แต่ไม่มีครูแนะนำ และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า จำนวนเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมและแสดงความสามารถทางการอ่านเขียนในกลุ่มที่ 1, 2 จะสูงกว่ากลุ่มที่ 3, 4 นอกจากนี้พฤติกรรมกรอ่านเขียนจะเกิดขึ้นอย่างเต็มใจ และสมัครใจ และมีมากขึ้นในช่วงเล่นอิสระโดยครูคอยจัดเตรียมและชี้แนะ

เบิร์จ (Berge, 2005) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อกับการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (DAP) ของครูปฐมวัยในประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศฟินแลนด์ และสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางการศึกษา ประสบการณ์การสอน และ ขนาดของชั้นเรียน และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามแนว DAP โดยใช้แบบสอบถามความเชื่อและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของ เบิร์ท ชาร์ลส์เวิร์ธ และ ฮาร์ท (Burts, Charlesworth & Hart, 1992)

กลุ่มตัวอย่างคือ ครูปฐมวัย 23 คนจากสหรัฐอเมริกา และ ครูปฐมวัย 17 คน จาก ประเทศฟินแลนด์ ผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยจากสหรัฐอเมริกามีระดับความเชื่อและปฏิบัติเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กตามแนวทางของสมาคมการปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (NAEYC) สูงกว่าครูปฐมวัยจากประเทศฟินแลนด์ มีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อที่ส่งผลต่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามแนว DAP สำหรับครูปฐมวัยจากสหรัฐอเมริกาแต่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้กับครูปฐมวัยจากประเทศฟินแลนด์ ครูปฐมวัยสหรัฐอเมริกาและฟินแลนด์ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติที่เหมาะสมตามแนว DAP ได้แก่ หลักสูตร นโยบายของรัฐ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้และพัฒนารับรู้ภาษาด้านการอ่านเขียนด้วยตนเองในระยะแรกเริ่ม การจัดการเรียนรู้ทางภาษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยควรจัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียนและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาที่เหมาะสมและเป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้ทางภาษา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ ความสนใจและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนอ่านเขียน เพื่อมีพื้นฐานที่ดีในการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางการอ่านเขียนในระยะแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยเพื่อจะได้ปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ